

²⁷ – Тынгла магъа, ярай буса! Сени яхшылыгыңдан Раббибиз мени шабагъатлады деген пал тюз чыкыгының билдим. ²⁸ Айт чы, сен нечик гъакъ телегенимни сюесен? – дей огъар Лабан.

²⁹ – Мен сагъа нечик яхшы къуллукъ этгенни, мени яхшылыгыңдан сиривлеринг нечакъы артып гетгенни озюн билесен. ³⁰ Мен гелгенде, гъайван-малың кеп туюл эди, гъали, гёресен, нечакъы бар! Мен гелгенде, Раббибиз сени шолай шабагъатлады! Тек озюнню ожагыма къачан ишлеме башлайым мен? – деп жавап бере Якъуб.

³¹ – Айт чы, нечик гъакъ бергенимни сюесен сен? – деп сорай Лабан.

– Сенден магъа бир зат да тарыкъ туюл. Эгер де магъа мен айтагъаны этсенг, сиривлерингни дагы да отлатып, сакълап туражакъман. ³² Гел, буюн сиривлерингни айланып чыгъайыкъ. Мен сиривлерингден бары да увакъ, уллу дамгъалы, къара къойланы да, шолай да увакъ, уллу дамгъалы эчкилени де айырайым. Энниден сонг шолай къойлар, эчкилер сени магъа берген гъагың болуп токътар. ³³ Мени гъалалыгыңны тергеме сагъа тынч болажакъ: энниден сонг, эгер де сен гъакъ гъисапда мен не алгъан деп къарама гелип, менде увакъ, уллу дамгъасы ёкъ эчкини яда къара туюл къойну тапсанг, шоланы мен урлагъангъа гъисап этип къоярсан, – деп жавап бере Якъуб.

³⁴ – Яхшы, сёйлешдик. Сен айтагъан кюде болсун, – дей Лабан.

³⁵ Амма шо гюнденокъ Лабан бары да ала-къула, дамгъалы эркечлени де, увакъ, уллу дамгъалы (акъ къашгъалары булангы) эчкилени де, бары да къара къойланы да айырып, оланы уланларына бере. ³⁶ Олар да Якъубдан юрюп уч гюнден етеген ерге гетелер. Якъуб Лабанны къалгъан сиривлерин багып тура.

³⁷ О тал, бадам, урге тереклени яш бутакъларын алып, оланы къабу-гъун гъыз-гъыз этип ёна. ³⁸ Сув ичме гелгенде, эчкилер, къойлар ёнулгъан бутакълагъа къарасын деп, шоланы олар сув ичеген ерге сала. Олар буса сув ичеген вакътисинде атылта болгъанлар. ³⁹ Атылтагъан вакътисинде эчкилер гъыз-гъыз этилип ёнулгъан бутакълагъа къарайгъан саялы, оланы улакълары, къозулары ала-къула, увакъ ва уллу дамгъалы болуп тувалар.

⁴⁰ Къойланы буса Якъуб айры сакълай, оланы Лабанны сиривлериндеги ала-къула ва къара къойларына къарап турардай буруп сала. Энни Якъубну оъзюню сиривлери бола, оланы о Лабанны сиривлеринден айры сакълай. ⁴¹ Къойланы инг тизивлери атылтагъан вакътисинде Якъуб сув ичеген ерге, къойлар шо чубукъланы ягъында атылтсын деп, бутакъланы оланы гёз алдына сала. ⁴² Къойланы осал тайпасы атылтагъанда буса, о бутакъланы салмай. Шолайлыкъда, осал къойлар Лабангъа тюше, тизив къойлар буса Якъубгъа тюше. ⁴³ Якъуб мекенли бай болуп токътай. Ону къой ва эчки сиривлери, къуллары ва къаравашлары, тюелери ва эшеклери бола.

Якъуб Лабандан къача

31 ¹ Якъубгъа Лабанны уланлары оъзюню гъакъында булай сёйлейгени белгили бола: «Якъуб атабызны бары байлыгъын чыгъарып алып токътады! Оъзюню бары да байлыгъын о бизин атабыз себепли болуп жыйды!» ² Лабан оъзюне алда йимик янашмайгъанны Якъуб оъзю де эслей. ³ Шо заман Раббиз де Якъубгъа:

– Ватанынга, къардашларынгны ягъына къайт. Мен сени булан болуп туражакъман, – дей.

⁴ Рагил де, Лия да оъзюню сиривлерин отлатагъан авлакъгъа чыкъсын деп айтып, Якъуб оланы артындан йибере. ⁵ Якъуб олагъа булай дей:

– Мен къарайман, сизин атагъыз магъа алда йимик янашмай. Амма атамны Аллагъы даим мени булан болуп тура. ⁶ Мен сизин атагъызгъа арымай-талмай ишлегенимни оъзюгюз билесиз. ⁷ Атагъыз буса мени алдата эди, сёйлешинген гъакъны оьлчевюн гъар заман алышдырып тура эди. Янгыз Аллагъ ону магъа зарал гелтирме къоймады. ⁸ Эгер атагъыз магъа: «Бары увакъ дамгъалы гъайванлар сеники болажакъ», – десе – бары да гъайванлар увакъ дамгъалы болуп тува эди. «Сени гъагъын ала-къула гъайванлар болажакъ», – десе – бары да тувагъан гъайванлар ала-къула бола эди. ⁹ Шолай Аллагъ магъа сизин атагъызны сиривлерин берди.

¹⁰ Якъуб олагъа булай деп узата:

– Бир керен гъайванлар атылтагъан заманда мен тюш гёрдюм. Тюшюмде эчкилеге атылагъан бары эркечлер неде ала-къула, неде увакъ дамгъалы, неде ёлакъ экенни гёрдюм. ¹¹ Аллагъны малайиги магъа тюшюмде: «Якъуб!» – деди. «Вай!» – деп жавап бердим. ¹² О магъа булай деди: «Къара чы, бары да эчкилеге атылагъан эркечлер неде ала-къула, неде увакъ дамгъалы, неде ёлакъ. Сагъа Лабан этеген затланы Мен барын да гёрюп тураман. ¹³ Мен чи, Озьюм салгъан сыйлы ташны устьюне зайтун май да тегюп, сен Магъа ант этген Бет-Элни Аллагъыман. Туруп, шу элден гет, ватанынга къайт».

¹⁴ Рагъил ва Лия Якъубгъа булай деп жавап берелер:

– Атабызны мал-мюлкюнден яда варислигинден бизге тиеген гъеч зат бармы? ¹⁵ Атабыз бизин ят гёре. О бизин сатып, биз саялы алгъан бары да акъчаны харжлап токътады. ¹⁶ Шолай болгъан сонг, Аллагъ атабыздан алгъан бары да байлыкъ бизинки, бизин уланларыбызныки болуп токътай. Шо саялы да сагъа Аллагъ айтагъан кюйде эт.

¹⁷ Якъуб яшларын да, къатынларын да тюелеге миндирип, ¹⁸ бары да байлыгъын да жыйып, Месопотамияда озью ес болгъан бары да гъайванын да алып, Гъанангъа, атасы Исгъакъны ягъына багъып ёл чыгъа.

¹⁹ Лабан шо заман къой къыркъма гете. Рагъил буса озью булан атасыны сужда къылагъан уй аллагъларын да ала. ²⁰ Якъуб да арамы Лабанны шолай алдата: огъар озью гетегенин айтмай къоя.

*Лабан Якъубну
артындан тербене*

²¹ О бары малын-мюлкюн де алып, Фират оззенден чыгъып, Гилат тавлагъа багъып бара. ²² Учьюнчю гюн Лабангъа Якъуб гетгенни етишдирелер. ²³ Къардашларын да алып, Лабан Якъубну артындан тербене. Етти гюнден сонг Лабан Гилат тавларда ону артындан етише. ²⁴ Шо гече арамы Лабангъа тюшюмде Аллагъ гёрюнюп:

– Вёре, бирдокъда Якъубгъа къоркъув берип къойма! – дей.

²⁵ Якъуб Гилат тавларда чатырларын да къуруп токътагъан болгъан. Лабан етишгенде, о къардашлары да булан Якъуб токътагъан ерни ювугъунда орунлаша. ²⁶ Лабан Якъубгъа булай дей:

– Сен не этесен? Сен чи мени алдатып токътадың! Къызларымны давда къолгъа тышген есирлер йимик алып къачып токътагъансан! ²⁷ Неге менден яшыртгъын, мени алдатып, магъа бир зат да айтмай гетдинг? Мен чи сени шат йырлар булан, тепни, къомузну тавушлары булан ёлгъа салар эдим. ²⁸ Сен буса къызларымны да, оланы яшларын да объюп савболлашма сама къоймадың. Сен авлиялыкъ этдинг. ²⁹ Гъакимлигимден пайдаланып, шо затлар саялы мен сизге зарал этип болар эдим. Тек бу гече тышюмде атангны Аллагъы гёрюнюп, магъа: «Вёре, бирдокъда Якъубгъа къоркъув берип къойма!» – деди. ³⁰ Мен сен гетгенингни билемен, неге тыюл де атангны ожагъына къайтма суйгенсендир. Амма мени уый аллагъларымны урлап не эте эдинг?

³¹ – Мени къоркъувум бар эди. Сен къызларынгни къайтарып алып къояр деп ойлаша эдим. ³² Тек сени уый аллагъларынг кимде буса да биревде табулуп къалса, шо адам сав къалмажакъ! Къардашларыбыз шагъатлар болсун: мени бары затыма къарап чыкъ, сеники болгъан бары затны ал! – деп жавап бере Якъуб Лабангъа. Якъуб буса уый аллагъланы Рагъил урлагъанны билмей болгъан.

³³ Лабан Якъубну, Лияны, эки де къаравашны чатырларын тынтюп чыгъа, тек бир зат да тапмай. Сонг о Рагъилни чатырына гире. ³⁴ Шо заман Рагъил уый аллагъланы алып, тыюни ерини ичине салып, объю буса уьстюнде олтуруп къала. Атасы ону чатырын да тынтюп чыгъа, тек бир зат да тапмай.

³⁵ Рагъил буса атасына:

– Объюню алдында эретуруп болмайгъаным саялы, къазапланмасын мени бийим: къатынгишилеге хас болгъан кепсизлигим бар, – дей. Лабан бары да затны хотгъап чыгъа, тек уый аллагъланы тапмай.

³⁶ Шо заман Якъуб къазапланып йиберип, Лабанны булай айыплама башлай:

– Сен мени артымдан тербенерадей не айыбым бар, не жинаятчы иш этгенмен мен? ³⁷ Бары затымны хотгъап чыкъдың – объюнню не затынгни

тапдын дагы? Мунда мени де, сени де кърдашларыбызны алдында гърсет. Экевиюбюзге де олар тѳре гессинлер. ³⁸ Мен сагъа йигирма йыл ишледим. Шо заманны ичинде не кьойларынг, не эчкилеринг ичсалмады. Сени сиривиюнгдеги кьойларынгни мен ашамадым. ³⁹ Эгер гъайванны кьыр жан талап кьойса, ону сагъа гелтирмей, гъагын тѳлеп кьоя эдим. Гюндюз болсун, гече болсун – геч тас болгъан затны менден талап эте эдинг. ⁴⁰ Гюндюз яллав, гече сувукълукъ инжитип турду мени, амма мен кирпик кьакъмай турдум. ⁴¹ Йигирма йыл турдум сени ягъынгда. Къызларынг саялы сагъа он дѳрт йыл, гъайван-мал саялы алты йыл ишледим, сен буса даим сѳйлешинген гъагынгни оылчевюн алышдырып турдунг. ⁴² Эгер мени булан атамны Аллагъы – Ибрагъимни Аллагъы, Исгъакъны Кьоркъуву болмагъан эди буса, сен мени геч бир затсыз ѳлума салажакъ эдинг. Тек Аллагъ мени языкълыгъымны, тѳкген кьыйыларымны гѳрюп тура: бу гече Озью мени янымны тутду!

⁴³ Лабан Якъубгъа булай жавап бере:

– Булар чы мени къызларым, мени яшларымны яшлары, мени гъайван-малым. Шунда сен гѳреген зат бары да меники. Къызларымны, ола ны авлетлерин сакъламакъ учун мен не этип боламан дагы? ⁴⁴ Гел, разилешив бегетейик, сени де, мени де арабызда шагъатыбыз да болсун.

⁴⁵ Шо заман Якъуб уллу ташны сыйлы таш йимик эретургъузуп сала. ⁴⁶ О да кърдашларына:

– Ташлар жыйыгъыз, – дей. Олар ташлардан тѳбе этип, ону ягъында ашама гиришелер. ⁴⁷ Лабан шо тѳбеге Егар-Сагъадута* деп, Якъуб буса Галаад** деп ат тагъа. ⁴⁸ Лабан:

– Шу тѳбе бизин разилешивюбюзню шагъатыдыр, – дей. Шо саялы шо ерге Галаад деп айталар. ⁴⁹ Дагы да Мицпа*** деп де айталар, неге тьогюл Лабан булай деп де кьоша:

* 31:47 *Егар-Сагъадута* – бу ат арамей тилде «шагъатланы тѳбеси» демекдир.

** 31:47 *Галаад* – бу ат ягъуди тилдеги «шагъатланы тѳбеси» демекдир.

*** 31:49 *Мицпа* – бу атны айтылышы ягъуди тилдеги «къарайгъан ер» деген сѳзлени айтылышына ошашлы геле.

– Биз бир-бирибизден айрылган сонг, Раббиз бизин тергеп турсун дагы. ⁵⁰Эгер сен мени кызыларыма зулму этсенг яда олардан кыйра башга кытынлар алсанг, бизин шагъатыбыз инсан тююл, Аллагъ экени эсинде саклап кый. ⁵¹Бу ташлардан этилген тебе, бу бизин арабызга мен салган сыйлы таш – ⁵²булар арабыздагы разилешивню шагъатларыдыр. Сага зарал гелтирмек хыял булан тебени ари ягына мен де чыкмажакъман, мага зарал гелтирмек хыял булан тебени, сыйлы ташны бери ягына сен де чыкма. ⁵³Ибрагимни Аллагы, Нагъорну Аллагы бизге дуванын этсин дагы.

Якъуб да атасы Исгъакъны Къоркъуву болган Аллагъны аты булан ант эте. ⁵⁴Сонг Якъуб тавда къурбан союп, къардашларын ашга чакъыра. Ашап битип, олар тавда гече къалалар. ⁵⁵Эртен болганда, Лабан кызыларын, оланы яшларын объюп, барын да шабагъатлап, уюне кыйта.

Якъуб Исавну къаршылама гъазирлик гёре

32 ¹Якъуб ёлун узата. Огъар Аллагъны малайиклери ёлугъа. ²Оланы гёрюп, Якъуб:

– Бу Аллагъны асгер къонушудур, – дей. Шо ерге о Магъанаим* деп ат тага.

³Якъуб Сейир топурагына, Эдом улкеге агъасы Исавну янына чаушларын йибере. ⁴Огъар булай сёзлени этишдирмекни тапшура:

– Мени бийиме, Исавга. Булай сени къулунг, Якъуб сёйлей: ят ерлерде, Лабанны ягында мен гъали болгунча яшап турдум. ⁵Гъали мени оыюзлерим, эшеклерим, кыйларым, къул-къаравашым бар. Мен сага, мени бийиме, шу хабарны йибере туруп, сенден рагму къаравулламан.

⁶Кыйтып гелип, элчилер Якъубга:

– Биз сени агъанг Исавну янына бардыкъ. Дёрт юз адам да алып, о сени къаршылама геле тура, – дей. ⁷Якъубну уллу къоркъув ва гъалеклик къуршап ала. О адамларын, гыйван-малын, тюелерин эки къонушга бёле.

* 32:2 *Магъанаим* – бу ат ягуди тилдеги «эки къонуш» демекдир.

⁸ – Эгер Исав бир кьонушгъа чапгын этип, барын да кьырып битдирип кьойса, бириси кьонушдагьылар сама кьачып кьутулма болур, – деп ойлаша Якъуб.

⁹ Якъуб Аллагьдан булай тилей:

– Гьей атам Ибрагьимни Аллагьы, атам Исгьакъны Аллагьы, магъа уюме, кьардашларымны янына кьайтма буйрукъ этген, магъа яхшылыкъ этежекге ваьда этген Раббим. ¹⁰ Сен гьаман да магъа, Сени кьулунга, гьрсетип тургъан гьакъ герти рагьмунга мен лайыкълы да тьогюлмен. Мен Ёрданны ари ягьына чыгьып гетегенде, кьолумда биргине-бир таягьым тьогюл ёкъ эди, гьали буса малым-мюлкюм эки кьонушгъа бёлюнген. ¹¹ Агьам Исавдан мени кьутгьар дагьы! Мен кьоркьуп тураман: о гелип йиберип, бизин барыбызны да, кьошуп кьатынланы-яшланы да оьлтюрүп кьояжакъ! ¹² Сен чи магъа яхшылыкъ этежегинге ваьда этген эдинг. Сен магъа наслуларым денгиздеги кьайыр бюртюклени санавудай кёп болажакъ деп ваьда этген эдинг!

¹³ Якъуб гече онда кьала. О да сиривлеринден агьасы Исавгъа савгьат гьисапда ¹⁴ эки юз эчки, йигирма эркеч, эки юз кьой, йигирма ирк, ¹⁵ балалары да булангьы савулагъан отуз тьое, кьыркъ сыйыр, он оьгюз, йигирма тиши ва он эркек эшек айыра. ¹⁶ Якъуб оланы гьар сиривню бир гьайдавчусу болагъан кюйде кьулларына тапшура ва олагъа:

– Алгъа багьып, сиривлени арасында мезгил кьоюп юрюгюз, – дей.

¹⁷ Биринчи гьайдавчусуна Якъуб булай деп бувара:

– Агьам Исавгъа ёлукъгьанда, о да сагъа: «Кимни кьулусан? Кьайда барасан? Кимни гьайванларын гьайдап барасан?» – деп сораса, ¹⁸ сен: «Булар кьулунг Якъубну бийим Исавгъа савгьат этип йиберген гьайванлары. Озью Якъуб буса артда геле тура», – деп жавап берерсен.

¹⁹ Якъуб экинчи гьайдавчусуна да, уьчюнчюсуне де, оьзгелерине де, Исав булан ёлукъгьанда, шолай айтарсыз деп бувара ва:

²⁰ – «Кьулунг Якъуб артда геле тура», – деп кьошма унутмагьыз, – дей. Алды булан савгьатлар да йиберип, Якъуб шолай Исавну рагьмусун кьазанма сьое. – Сонг биз оьзюн кьаршылагъанда, балики, о мени яхшы

къабул этер, – деп ойлаша Якъуб. ²¹ Алды булан савгъатланы да йибери, Якъуб къонушда гече къала.

Якъуб Бирев булан ябуша

²² Шо гечесинде Якъуб туруп, эки де къатынын, эки де къараваш къатынын, он бир де уланын да тургъузуп, Яббокъ деген оьзенни юрюп чыгъа. ²³ Оланы барын да ва оьзюню бары да затын да оьзенни бириси ягъасына чыгъарып, ²⁴ оьзю янгыз къала. Шонда гелип ону булан Бирев ябушма башлай ва ону булан танг къатгъанча ябушуп тура. ²⁵ Якъубдан уьст гелип болмайгъанын гөрюп, О ону бутуну сом ерине бек уруп, янчып йибере ва Якъубгъа:

²⁶ – Йибер мени, танг къатды, – дей.

– Сен мени шабагъатлагъанча, йибермежекмен, – дей Якъуб.

²⁷ – Атынг кимдир сени? – деп сорай О.

– Якъуб, – деп жавап бере.

²⁸ Шо заман О:

– Энниден сонг сени атынг Якъуб тюгюл, Исрайыл* болажакъ, неге тюгюл де сен Аллагъ булан да, адамлар булан да ябушуп туруп, уьст гелип турдунг, – дей.

²⁹ – Магъа сени атынгны айт! – деп тилей Якъуб.

Тек О:

– Мени атымны неге сорайсан? – деп жавап бере ва Якъубну шабагъатлай.

³⁰ Бу иш болгъан ерге Якъуб Пенуэл** деп ат тагъа, шо буса «Мунда мен Аллагъны бетге-бет гөрдюм ва сав къалдым» демек бола. ³¹ Якъуб Пенуэлден чыгъып гетегенде, гюн чыгъа. О бутуну сом ери саялы акъсакъ-

---

* 32:28 *Исрайыл* – бу атны айтылышы ягъуди тилдеги «ол Аллагъ булан ябуша» деген сөзлени айтылышына ошашлы геле.

** 32:30 *Пенуэл* – бу атны айтылышы ягъуди тилдеги «Аллагъны бети» деген сөзлени айтылышына ошашлы геле.

лай. ³² (Шо саялы бугюнге ерли де Исрайылыны наслулары бутну сом ерин ашамай, неге туююл де Якъуб булан Ябушгъан ону тап шо ерине, бутуна къарап, ургъан).

Якъуб Исавну къаршылай

33 ¹ Якъуб къарап, алдына дёрт юз адамы да булан Исав гелегенни гёре. О Лияны, Рагъилни ва эки къаравашны гъарисин озлени авлетлери булан бирче пайлай. ² Оланы о булай эретургузуп сала: алда яшлары да булан къаравашлар, оланы артында яшлары да булан Лия, олардан сонг буса Рагъил ва Юсуп. ³ Озью Якъуб алгъа багъып чыгъа. Агъасына ювукълашгъанча, ону алдында етти керен ерге къаплана.

⁴ Тек Исав ону алдына чабып барып, ону къучакълап, бавруна баса, оьбе, олар экевию де йылап алалар. ⁵ Исав къатынгишилени ва яшланы гёрюп:

– Булар сени кимлеринг бола? – деп сорай.

– Булар магъа, сени къулунга, Аллагъ Озьюню рагъмусу булан берген яшлар, – деп жавап бере Якъуб.

⁶ Къаравашлар яшлары да булан ювукъ гелип, Исавну алдында тобукъдан туруп, баш уралар. ⁷ Сонг шо кюйде яшлары булан Лия ювукъ гелип, баш уралар, сонг Рагъил булан Юсуп баш уралар.

⁸ – Ёлда магъа ёлукъгъан не сиривлер эди? – деп сорай Исав.

– Олар булан сени рагъмунгнү къазанма умут эте эдим, бийим, – деп жавап бере Якъуб.

⁹ – Мени бар затым магъа бола, иним. Озьюнгню малынгны озюнге къой, – дей Исав.

¹⁰ – Ёкъ, рагъму эт, ярай буса, савгъатларымны ал! Сени булан гёрюшмек магъа рагъмуну Аллагъ булан бетге-бет гёрюшмекге тенг эди, сен бусанг магъа булай рагъмулусан! ¹¹ Мени савгъатымны къабул эт. Аллагъ рагъмусун гёрсетди, мени бары затым бар, – дей Якъуб. Якъуб Исавгъа кёп тилей, о да савгъатланы алма рази бола.

¹² – Ёлгъа тюшейик. Мен сени булан гелемен, – дей Исав Якъубгъа.

¹³Тек Якъуб булай дей:

– Сен, бийим, яшлар нечик осал болаганны билесен. Къойларым да, сыйырларым да буса савула, оланы чалт гъайдап турса, бир гюнден къырылып къалажакъ. ¹⁴Сен, бийим, алдым булан бар, мен буса, сени къулунг, артынгдан аста булан, яшланы да, гъайванланы да юрюшюне гёре аста булан гелермен. Артынг булан, бийим, Сейирге етишермен.

¹⁵– Сени булан мени адамларымны да къояйым, – дей Исав.

– Негер тарыкъдыр? Сен, бийим, магъа артыкъ рагъмулусан, – дей Якъуб.

¹⁶Шо гюн Исав Сейирге ёл чыгъа. ¹⁷Якъуб буса Суккот деген шагъаргъа багъып ёл чыгъа. Онда о оъюне уй къура, гъайван-малына буса аранлар эте. (Шо саялы шо ерге Суккот* деп айтыла).

¹⁸Месопотамиядан сапарын эсен-аман тамамлап, Якъуб Гъанандагъы Шегъем шагъаргъа етише ва ону къырыйында чатырларын къура. ¹⁹Оъзю чатырларын къурган ерни топурагъын о Шегъемни атасы Гъаморну уланларындан юз гююш акъчагъа ала. ²⁰Шонда о къурбанлыкъны салагъан ер къуруп, огъар Эл, Исрайылны Аллагъы деп ат тагъа.

Дина учун Шегъемден оъч алыв

34 ¹Якъубну Лиядан болган Дина деген къызы ерли къызланы ягъына деп бара. ²Шо элни гъакими гивейли Гъаморну уланы Шегъем Динаны гёре, ону тутуп, гюч булан ону хорлай. ³О Якъубну къызы Динаны сююп, ону ушатып къоя, атив сёзлер сёйлей. ⁴Атасы Гъаморгъа:

– Шо къызны магъа къатын этип ал, – дей.

⁵Якъуб къызы Дина хорланганны биле. Шо вакътиде ону уланлары авлакъда гъайван-мал сакълап тура болганлар. Олар гелгинче, Якъуб бир зат да этмей тура. ⁶Шегъемни атасы Гъамор Якъубну ягъына сёйлеме деп геле. ⁷Шо заман буса Якъубну уланлары болган ишни де англап, уюне

* 33:17 *Суккот* – бу ат ягъуди тилдеги «аранлар» демекдир.

къайтып тура болгъанлар. Олар тазза къазапланып, оьчленип тура болгъанлар, неге тююл де Якъубну къызын хорламакъ – Исрайыл учун уллу биябурлукъ: шолай этме ярамас!

⁸ Гъамор булай дей:

– Уланым Шегъем сени къызынгны сююп къалгъан. Ону уланыма къатын этип беригиз! ⁹ Биз сизин булан къардаш боларбыз, сизин къызларыгъызны бизинкилеге къатынлар этип берерсиз, бизин къызларыбызны сизинкилеге къатынлар этип аларсыз. ¹⁰ Бизин булан бирче яшап къалыгъыз, уьлкебиз сизин алдыгъызда тура. Мунда да ерлешип, эркин кюйде айланып, топуракълагъа ес болуп боласыз.

¹¹ Шегъем оьзю буса Динаны атасына ва эркъардашларына булай дей:

– Рагъму этигиз, мен сизге не айтсагъыз да бережекмен! ¹² Лап уллу къалымны, лап багъалы савгъатланы токъташдырыгъыз. Сиз айтгъан бары да затны бережекмен, тек сиз шо къызны магъа къатын этип беригиз.

¹³ Шогъар Якъубну уланлары Шегъемге ва ону атасы Гъаморгъа гъилла булан жавап бере, неге тююл де Шегъем оланы къызардашы Динаны хорлагъан.

¹⁴ – Биз шону этип болмайбыз. Къызардашыбызны сюннет этилинмеген эргишиге бермек бизин учун биябурлукъ болажакъ. ¹⁵ Янгыз бир шарт булан, демек, эгер де сизин эргишилеригиз бизин йимик сюннет этилинсе, биз рази болажакъбыз. ¹⁶ Шо заман биз сизге къызларыбызны бережекбиз, оьзююз де сизин къызларыгъызны алажакъбыз. Биз де сизин булан яшап, бир халкъ болуп къалажакъбыз. ¹⁷ Эгер де сиз бизге тынгламай, оьзююзге сюннет этдирмесегиз, къызыбызны да алып гетебиз, – дей олар.

¹⁸ Гъамор да, Шегъем де салынгъан шо шартлагъа рази болалар. ¹⁹ Шегъем чалтлыкъда олар айтгъан затны кютме башлай, неге тююл де Якъубну къызын сюе болгъан. Шегъемни атасыны ожагъында инг де кеп абуру болгъан. ²⁰ Олар шагъарны къапуларына багъып баралар. Шо ерде шагъарны жыйынлары оьтгериле болгъан. Гъамор ва Шегъем шагъарлылагъа булай дей:

²¹ – Бу адамлар паряхатлыкъ булан гелген. Олар бизин топуракъда ерлешип, онда эркин кюйде айлансынлар. Олар учун да ерлерибиз нечакъы

да бар. Оланы кызыларын кыатын этип биз де алайык, олагда бизин кызыларыбызны да берейик. ²²Тек олар бизин булан яшап, бир халк бөлүп кыалма бир шарт булан рази бола: бизин бары да эргишилерибиз олар йимик сюннетленме гереклер. ²³Эгер оланы шо шартын кютсек, оланы сиривлери, мюлкю, гыйван-малы – бары да бизинки болуп кыалажак, олар бизин булан бирче яшап кыалажак!

²⁴Шагьарлылар Гьамор ва Шегьем айтгангда рази болалар ва шагьарны бары да эргишилери сюннет этиле. ²⁵Учюнчю гюн буса, олар авруп тураганда, Якьубну Симон ва Левий деген уланлары – Динаны эркьардашлары, кылычлар да алып, гьеч бир пуршавсуз шагьаргда гирелер ва шагьардагы бары да эргишилени оьлтюрелер. ²⁶Гьаморну ва Шегьемни кылыч булан оьлтюрелер. Шегьемни уьунден Динаны да алып гетелер. ²⁷Сонг кыргын болган ерге гелип, Якьубну башгда уланлары кызардашы хорланган шагьарда талавур юютелер. ²⁸Олар кьойланы, сыйырланы, эшкелени гыйдайлар, шагьарда ва авлакда тапган бары да затын алалар. ²⁹Шагьарлыланы бары мал-матагын алалар, оланы яшларын ва кыатынларын есир этелер, оланы уйлериндеги бары да затын талайлар.

³⁰Симонгда ва Левийге Якьуб булай дей:

– Сиз мени башыма балаг гелтирдигиз! Ерли гьананлы, перисейли халкылары магда оьчлю этдигиз. Бизин адамларыбыз кеп тьююл, олар буса бирлешип, мени де оьлтюрежеклер, бизин тухумубуз да даггылып кыалажак!

³¹Симон ва Левий огьар:

– Кызардашыбызгда кыагба кыызгда йимик янашма ярамас! – деп жавап берелер.

Якьуб Бет-Элге кыайта

35 ¹Алагь Якьубгда:

– Туруп, Бет-Элге бар ва шонда ерлешип токьта. Шонда агьанг Исавдан кьачаган заманда сагда Гьерюнген Алагьгда кьурбанлыкны салаган ер кьур, – дей.

²Озьюню аглюсюне ва бары да адамларына Якъуб булай дей:

– Сизде бар бары да ят аллагъланы лагъ этип тайдырып, тазаланыгыз, опуракъларыгызны алышдырыгыз. ³Биз ондан чыгып, Бет-Элге барайкъ. Магъа кыйынлыкъларда кѣмекге гелген, къайда барсам да, мени булан болуп тургъан Аллагъга онда мен къурбанлыкъны салагъан ер къуражакъман.

⁴Олар да озлерде бар бары да ят аллагъларын ва къулакъларындагы сыргъларын Якъубга берелер. Якъуб шоланы барын да жыйып, Шегъемни кырыыйындагы эмен терекни тюбюне гѣмюп къоя. ⁵Олар ългъа тюшелер. Озлени Аллагъны къркъуву къуршагъан айланадагы шагъарларда яшайгъанлар Якъубну уланларын гызарлап турмайлар.

⁶Адамлары да булан Якъуб Луза (гъалиги Бет-Эл) деген шагъарга етише. ⁷Шонда къурбанлыкъны салагъан ер къура. Шо ерге о Бет-Элни Аллагъы деп ат тагъа, неге тюгюл де Якъуб агъасындан къачып барагъанда, шонда огъар Аллагъ гѣрюнген болгъан.

⁸Ребеканы эмчек анасы Девора гечине ва ону Бет-Элни ювугъунда эмен терекни тюбюнде гѣмелер. Шо саялы эмен терекге «Ваягъны эмени» деп ат тагълалар.

⁹Якъуб Месопотамиядан къайтгъан сонг, Аллагъ огъар бирдагы керен гѣрюне, ону шабагъатлай туруп, ¹⁰О:

– Сени атынг Якъуб, тек энниден сонг сагъа Якъуб деп айтмажакълар. Гъалиден сонг сени атынг Исрайылдыр! – дей. Шолай О огъар Исрайыл деген атны бере. ¹¹Аллагъ огъар дагы да булай дей:

– Мен бары да затны Еси болгъан Аллагъман. Яшлар тапдырыгыз ва артып йиберигиз! Сенден халкъ амалгъа гележек, кѣп халкълар топланжакъ! Сени наслуларынгдан чыкыгъанлар пачалар болажакълар! ¹²Ибрагъимге, Исгъакъга берген топуракъны да Мен сагъа, сени наслуларынга бережекмен. ¹³Аллагъ Якъубну ягъындан гете. ¹⁴Якъуб онда Аллагъ озю булан сѣйлеген ерге сыйлы таш салып, шону устьюне чагъыр ва зайтун май тѣге. ¹⁵Шо ерге о Бет-Эл деп ат тагъа.

Рагьилни оьлюю

¹⁶ Олар Бет-Элден чыгып, Эфратагъа етише турагъанда, Рагьил тулгъакъ тутуп аврума башлай. ¹⁷ Рагьил яш табып болмай, бек инжинип тура. Шо заман энечи къатын огъар:

– Къоркъма! Къара чы, сени бирдагъы бир уланынг бар! – дей. ¹⁸ Ахырынчы тынышын ала туруп, оьле турагъан Рагьил уланына Бен-Ани* деп къоя. Тек атасы огъар Бениямин** деп башгъа ат бере.

¹⁹ Рагьил шолай гечине. Ону Эфратагъа (гъали Байтлагъам деп айтылагъан) барагъан ёлну устьюнде гёмелер. ²⁰ Якъуб ону къабуруну устьюне сыйлы таш сала. Рагьилни къабуруну устьюндеги сыйлы таш шонда гъали де бар.

²¹ Исрайыл ёлун узата ва Мигътал-Эдер деген ерден сонг чатырларын къура. ²² Шонда токътагъан заманны ичинде Рубим атасыны къатынларыны бириси Валла булан ювукълукъ эте. Шо гъакъда атасы билип къоя.

Якъубну он эки уланы болгъан. ²³ Лияны уланлары булардыр: Рубим (биринчи уланы), Симон, Левий, Ягъуда, Иссагъар ва Завулун. ²⁴ Рагьилни уланлары булардыр: Юсуп ва Бениямин. ²⁵ Рагьилни къаравашы Валладан болгъан уланлары булардыр: Дан ва Непталим. ²⁶ Лияны къаравашы Зилладан болгъан уланлары булардыр: Гат ва Ашир. Булар Якъубну Месопотамияда тувгъан уланларыдыр.

Исгъакъны оьлюю

²⁷ Якъуб атасы Исгъакъны ягъына Мамреге, Къыръят-Арбагъа (гъали шо ерге Геврон деп айтыла) геле. Шонда бир вакътилерде Ибрагъим ва Исгъакъ яшай болгъанлар. ²⁸ Исгъакъ юз сексен йыл яшай. ²⁹ О къарт болуп, яшавдан тазза тоюп, гечине ва ата-бабаларыны ягъына гёче. Атасын уланлары Исав ва Якъуб гёмелер.

* 35:18 *Бен-Ани* – бу ат ягъуди тилдеги «мени азап чегивлеримни уланы» демекдир.

** 35:18 *Бениямин* – бу ат ягъуди тилдеги «онг къолну уланы» демекдир.

Исавну наслулары

36 ¹Муна Исавну (оьзюне Эдом деп де айтылагъан) ва ону наслуларыны гъакъындагъы хабар. ²Исав къатын этип гъананлы эки къызны ала: хетли Элонну къызы Аданы ва гъивейли Сивеонну къызыны къызы, Ананы къызы Агаливаманы. ³Олардан къайры да, Исмайылны къызы, Невайотну къызардашы Басематны да ала. ⁴Ададан Исавгъа Элипас тува, Басематдан Рагъуил, ⁵Агаливамадан Евуш, Ялам ва Корагъ тувалар. Булар Исавну Гъананда тувгъан уланлары.

⁶Исав къатынларын, уланларын, къызларын, бары да оьзюню адамларын, бары гъайван-малын, Гъананда жыйгъан бары да малын-мюлкюн де алып, иниси Якъубну ягъындан тайып, башгъа ерге чыгъып гете. ⁷Неге тюгюл де, оланы малы-мюлкю шонча да кѐп бола чы, гъатта олагъа бирче турма тарлыкъ этеген бола. Олар ерлешген топуракъ экевюне де, оланы сиривлерине, туварларына етишмейген бола. ⁸Оьзюне Эдом деп де айтылагъан Исав Сейир тавланы ягъында ерлеше.

⁹Муна Сейир тавланы ягъында ерлешген эдомлуланы ата-бабасы болгъан Исавну ва ону наслуларыны гъакъындагъы хабар. ¹⁰Исавну уланлары булардыр: Исавну Ададан болгъан уланы Элипас, Исавну Басематдан болгъан уланы Рагъуил. ¹¹Элипасны уланлары булардыр: Теман, Омар, Сепо, Гатам ва Кенас. ¹²Элипасны экинчи къатыны Тимна огъар Амаликни таба. Булар Исавну Ададан болгъан наслулары. ¹³Рагъуилни уланлары булардыр: Нагъат, Зерагъ, Шамма ва Мизза. Муна Исавну Басематдан болгъан наслулары. ¹⁴Сивеонну къызыны къызы, Ананы къызы Агаливамадан Исавну Евуш, Ялам ва Корагъ деген уланлары тува.

¹⁵Муна Исавну наслуларыны тухум-тайпасы. Исавну биринчи уланы Элипасдан бу тухумлагъа баш салгъанлар тува: Теман, Омар, Сепо, Кенас, ¹⁶Гатам ва Амалик. Булар Элипасдан болгъан тухумлар, Аданы наслулары. Олар Эдом элде яшап туралар. ¹⁷Исавну уланы Рагъуилден бу тухумланы башчылары тува: Нагъат, Зерагъ, Шамма ва Мизза. Булар Рагъуилни тухумлары, Исавну Басематдан болгъан наслулары. Олар Эдом элде

яшап туралар. ¹⁸ Исавну Агаливамадан бу тухумланы башчылары тува: Евуш, Ялам ва Корагъ. Булар Исавну къатыны, Ананы къызы Агаливама-ны тухумлары. ¹⁹ Эдом деп де айтылагъан Исавну наслулары ва оланы тухумлары булайдыр.

²⁰ Шо элде инг башлап да яшагъан хорлу Сейирни уланлары булардыр: Лотан, Шобал, Сибон, Ана, ²¹ Дишон, Эсер ва Дишан. Булар Эдом улке-де яшагъан Сейирни тухумлары.

²² Лотанны уланлары булардыр: Гъори ва Гъемам. Лотанны къызарда-шыны аты Тимна болгъан. ²³ Шобалны уланлары булардыр: Албан, Мана-гъат, Эбал, Шепи ва Анам. ²⁴ Сибонну уланлары булардыр: Айя ва Ана (Сибонну эшеклерин отлатагъанда, атасы дангылда булакъ тапгъан шо баягъы Ана). ²⁵ Ананы яшлары булардыр: Дишон ва Ананы къызы Агали-вама. ²⁶ Дишонну уланлары булардыр: Гъемдан, Эшбан, Итран ва Керан. ²⁷ Эсерни уланлары булардыр: Билгъан, Загъабан ва Акан. ²⁸ Дишанны уланлары булардыр: Уц ва Аран.

²⁹ Хорлу тухумланы башчылары булардыр: Лотан, Шобал, Сибон, Ана, ³⁰ Дишон, Эсер ва Дишан. Бу Сейир топурагъында яшагъан хорлу тухум-ланы санаву.

Эдомну пачалары

³¹ Исрайыллылардан пачалар арагъа чыгъып битгенче, Эдомда гъа-кимлик этген пачалар булардыр. ³² Башлап Эдомда Беорну уланы Бела пача бола. О Дингъава шагъарда яшагъан. ³³ Бела оылгенде, ону орнун Босра шагъардан чыкыгъан Зерагъны уланы Йобав туту. ³⁴ Йобав оылген-де, Теманны наслуларыны улкесинден чыкыгъан Гъушам пача бола. ³⁵ Гъушам оылген сонг, Бедатны уланы Гъадат пача бола (моав топуракъ-да мидьянлылардан уьст гелген Гъадат). О Авит шагъарда яшагъан. ³⁶ Гъадат оылген сонг, Масрекиден чыкыгъан Самла пача бола. ³⁷ Самла оылген сонг, оьзен ягъадагъы Регъабот шагъардан чыкыгъан Саул пача бола. ³⁸ Саул оылген сонг, Агъборну уланы Баал-Гъанан пача бола. ³⁹ Агъборну уланы Баал-Гъанан оылген сонг, Гъадар пача бола. О Пагъу

шагъарда яшагъан. Ону къатыны Мезагъавну къызыны къызы, Матредни къызы Мегъетабил болгъан.

⁴⁰ Муна булайдыр Исавну тухумларыны башчылары, оланы агълюлери, юртлары ва атлары: Тимна, Алба, Етет, ⁴¹ Агаливама, Эла, Пинон, ⁴² Кенас, Теман, Мибсар, ⁴³ Магъдиел ва Ирам. Гъар тухум озюню аты къоюлгъан ерде яшай болгъан. Эдомлуканы ата-бабасы Исавдур.

Юсупну тюшлери

37 ¹ Якъуб буса алда атасы яшап тургъан Гъанан топуракъда ерлеше. ² Муна Якъубну ва ону наслуларыны гъакъындагъы хабар.

Юсупгъа он етти йыл бола болгъан. О озюню агъалары, Валланы ва Зилпаны уланлары булан бирче къойлар сакълап тура болгъан. Юсуп атасына оланы сёгюп сёйлеп тура болгъан. ³ Якъуб Юсупну озге уланларындан артыкъ сую болгъан, неге туююл ону бу уланы о къарт болгъанда тувгъан болгъан. Атасы огъар ала гёлек де тикдирген болгъан. ⁴ Атасы Юсупну озлерден кёп сюегенни гёргенде, агъалары, иниси Юсупну бирден-бир гёрюп ярамайгъан бола ва огъар яхшы сёйлеп де болмай.

⁵ Бир керен Юсуп тюш гёре. О тюшюн агъаларына, инисине хабарлагъанда, олар ону дагъыдан-дагъы гёрюп ярамайгъан бола. ⁶ О булай деп хабарлай:

– Тынглагъыз, тюшюмде магъа не гёрюнгенни айтайым! ⁷ Биз будай тарлавада кюлтелер байлап тура эдик. Мени кюлтем тюппе-тюз эретургъан эди, сизин кюлтелеригиз буса ону аралап алып, мени кюлтеме баш ийди!

⁸ Агъалары, иниси огъар:

– Не эте, сен бизге пача да болуп, бизге гъакимлик этежекмен деп ойлашамысан дагъы? – дей. Тюшлери ва хабарлары саялы ону дагъыдан-дагъы бек гёрюп ярамайгъан болалар.

⁹ Сонг Юсупгъа бирдагъы да тюш гёрюне, о шону да агъаларына, инисине хабарлай:

– Тюшюмде магъа гюн, ай, он бир юлдуз баш ийдилер!

¹⁰ Шо тюшон о атасына ва агъаларына, инисине хабарлагъанда, атасы огъар:

– Не тюшлердир сагъа гёрюнеген? Не эте, биз барыбыз да: мен, ананг, агъаларынг, ининг – гелип йиберип, алдынгда тобукъдан туруп, сагъа баш уражакъбызмы? – деп къайнашып ала. ¹¹ Агъалары, иниси Юсупгъа ачувланалар, атасы буса о айтгъан затны эсинде сакълап къоя.

Агъалары ва иниси Юсупну саталар

¹² Бир керен Юсупну агъалары, иниси атасыны сиривлерин отлатма Шегъемни ягъына багъып гетелер. ¹³ Исрайыл Юсупгъа:

– Агъаларынг, ининг сиривлени Шегъемни ягъында сакълап туралар. Гел, мен сени де йиберейим шонда, – дей.

– Мен гъап-гъазирмен, – деп жавап бере Юсуп.

¹⁴ – Бар. Оланы ишлери нечик экен, сиривлер нечик экен, къарап гел. Къайтгъанда, магъа хабарларсан, – дей атасы. Юсуп атасы булан да савболлашып, Гъеврон къолдан чыгъа.

Шегъемге гелгенде, ¹⁵ огъар бир адам ёлугъа.

– Не излейсен? – деп сорай о адам авлакъдан гезеп айланагъан Юсупгъа.

¹⁶ – Мен агъаларымны, инимни излеймен. Олар сиривлерин къайда отлатагъанын айтсана, – дей Юсуп.

¹⁷ – Олар мундан гетди. Мен олар Дотангъа барабыз дейгенин эшитдим, – дей о Юсупгъа.

Юсуп агъаларыны, инисини артындан барып, оланы Дотанда таба. ¹⁸ Олар буса Юсупну ариденокъ гёрюп, о ювукълашып битгенче ону оьлтюрме сёйлешелер.

¹⁹ – Муна бизин тюшгёрювчюбюз де геле тура. ²⁰ – Ону бир бош къуюгъа ташлап оьлтюрейик, къыр жанлар талады деп айтып къоярбыз. Шо заман къарарбыз ону тюшлери яшавгъа чыгъагъан кююне! – дей олар бир-бирине.

²¹ Рубим шону эшитип, Юсупну къутгъара.

– Не этебиз ону оьлтюрюп. ²² – Къан төкме негер тарыкъдыр? Оьз къолларыгъыз булан оьлтюрюнче, ону дангылдагъыз шо бош къююгъа ташлап къююгъуз, – дей Рубим. (Гъакъыкътда буса о Юсупну къутгъа-рып, атасыны ягъына къайтарма сюе болгъан).

²³ Юсуп агъаларыны, инисини ягъына етишгендокъ, олар ону ала гёлегин юлкьуп чечелер, ²⁴ тутуп, ону къююгъа ташлап къоялар. Шо къюю бош болгъан; онда сув болмагъан.

²⁵ Агъа-инилер ашама деп олтургъандокъ, Гилатны ягъындан таба исмайыллыланы кериваны гелегенни гёрелер. Оланы тюелери атир ийисли сыламалар ва балгъамлар да алып Мисриге бара болгъан. ²⁶ Ягъуда:

– Оьзюбюзню инибизни де оьлтюрюп, ону оьлгенин яшырсакъ, ондан бизге башгъа не пайда бар? ²⁷ Ону исмайыллылагъа сатсакъ къолай, къолларыбыз да таза болажакъ. Нечик де о инибиз чи, бизин къаныбыз бир чи, – дей. Агъа-инилер рази болалар. ²⁸ Мидьянлы савдюгерчилер ювукъ гелгенде, агъа-инилер Юсупну къююдан чыгъаралар ва исмайыллылагъа йигирма гююш акъчагъа саталар, олар да ону Мисриге алып гетелер.

²⁹ Рубим къююгъа къайтып гелгенде, онда Юсуп ёкъну гёрюп, бек къыйналмакълыкъдан устыюндеги опуракъларын йыртып пара-пара этип къоя.

³⁰ Инилерини ягъына къайтып, Рубим:

– Яш ёкъ чу! Мен энни не этип боламан? – дей.

³¹ Агъа-инилер Юсупну гёлегин алалар, эчки союп, гёлекни ону къанына батдырып къоялар. ³² Сонг гёлекни атасына гелтирип:

– Муна биз тапгъан зат! Къара чы, шу сени уланынгны гёлегими? – деп сорайлар.

³³ Гёлекге къарап, Якъуб:

– Уланымны гёлеги! Ону къыр жанлар талап къойгъан! Паралап къойгъан, паралап къойгъан Юсупну! – деп къычырып йибере.

³⁴ Опуракъларын да йыртып, кирлер де гийип, Якъуб уланына арт-артындан кёп гюнлер яс эте. ³⁵ Уланлары ва къызлары ону гёнгюн алма юрюп туралар, амма Якъуб сабурулукъ этме болмай.

– Ёкъ! Уланыма яс этип туражакъман! Яс булан ахыратгъа гёчюп гете-жекмен – деп, о Юсупгъа этеген ясын узатып тура.

³⁶Мидьянлылар буса шо вакъти Юсупну Мисриге гелтирелер ва Мисрини пачасыны вазири, къаравулланы башчысы болгъан Потипаргъа саталар.

Ягъуда ва Тамар

38 ¹Шо заманларда Ягъуда агъа-инилерин де къююп, Гъира деген адулламитли бир адамны янында яшай болгъан. ²Шонда о Шуа деген гъананлы бир гишини къызы булан таныш бола. Ягъуда ону къатын этип ала. ³О айлы бола ва улан таба. Ягъуда огъар Эр деп къоя. ⁴О дагъы да айлы бола ва экинчи уланын таба. Огъар Онан деп къоя. ⁵Сонг бирдагъы улан таба ва огъар Шела деп къоя. (Бу иш олар Кесивде яшайгъан вакътиде бола.)

⁶Ягъуда биринчи уланы Эрге къатын этип Тамар деген къызы ала. ⁷Эр кёп яманлыкъ этгени саялы, Раббиз огъар рази болмай ва ол олюп къалагъан кюйню эте. ⁸Ягъуда Онангъа:

– Агъангдан къалгъан къатын булан яшап тур. Агъангны орнун тутуп, огъар наслу болдурарсан, – дей. ⁹Амма Онан Тамар тапгъан яшлар оъзюнюки саналмажагъын биле болгъан. Шо саялы да Тамар булан ювукълукъ этегенде, агъасына яшлар болмасын деп, о урлугъун ерге тёгюп къоя болгъан. ¹⁰Раббиз Онанны шолай этегенине рази болмай, шо саялы ол да олюп къалагъан кюйню эте.

¹¹Ягъуда Тамаргъа:

– Уланым Шела оъсгенче, тул къатын болуп, барып атангны ожагъын-да яшап тур, – дей. (Шону о: «Уллуларыны арты булан гиччиси де сама оълмесин!» – деп ойлашып айта). Тамар да атасыны ожагъына къайта.

¹²Арадан кёп заман гете. Шуаны къызы, Ягъуданы къатыны гечине. Яс битгенде, Ягъуда адулламитли Гъира къурдашы да булан къойларын къыркъма деп Тимна деген шагъаргъа ёл чыгъа. ¹³Тамар къайнатасы къойлар къыркъма Тимнагъа барагъанны эшите. ¹⁴О тул къатынлар гиеген опуракъларын да чечип, бетин шаршав булан яба ва чырмалып, Тимнагъа ба-

рагъан ёлда ерлешген Энаим шагъаргъа гиреген ерде олтуруп токътай. (О Шела оьсгенни ва огъар оьзюн къатын этип алмайгъанны гёрюп тура).

¹⁵Тамаргъа къарап, Ягъуда о къагъба къатын деп тура, неге тыюл де ону бетине шаршав ябылгъан болгъан. ¹⁶О ёлну ягъасында олтургъан Тамарны ягъына гелип:

– Мен сени булан ятма сюемен, – дей. Ягъуда о оьзюню гелини экенни билмей болгъан чы дагъы.

– Мени булан ятсанг, магъа не бережексен? – деп сорай Тамар огъар.

¹⁷– Мен сагъа бир улакъ йибережекмен, – деп жавап бере Ягъуда.

– Шону йибергинче, юк гысапда бир зат къой, – дей о.

¹⁸– Не юк сюесен? – деп сорай Ягъуда.

– Йипге тагъылгъан мюгьюрюнгню де, къолунгдагъы аса таягъынгни да, – деп жавап бере Тамар. Ягъуда о тилеген бары да затны берип, ону булан ювукълукъ эте ва Тамар ондан айлы бола. ¹⁹Сонг о туруп гете, бетиндеги шаршавун да тайдырып, къайтып оьзюню тул къатынлар гиеген опуракъларын гие.

²⁰Ягъуда улакъ да берип, адулламитли къурдашын юк гысапда къойгъан затларын алмакъ учун йибере. Нечакъы излесе де, о Тамарны табып болмай. ²¹Шо ерли адамлардан о:

– Энаимге барагъан ёлда олтургъан къагъба къатын къайдадыр? – деп ахтара. Тек огъар:

– Мунда бир къагъба къатын да ёкъ эди, – деп жавап берелер.

²²Ягъуданы ягъына къайтып, о:

– Мен ону тапмадым. Ерли адамлар онда бир къагъба къатын да ёкъ эди дедилер магъа, – дей.

²³– Шо затлар онда къалып къалсын, адамлар уьстюбюзден кюлегенни суймеймен. Мен огъар деп улакъ берип йиберемен, сен бусанг ону табып да болмайсан! – дей Ягъуда огъар.

²⁴Уьч айлар гетип, Ягъудагъа:

– Сени гелининг Тамар къагъба къатындай гюнагъ иш этген ва гъали айлы, – дейлер.

– Алып ону отда яллалтыгъыз, – деп буйрукъ эте Ягъуда.

²⁵Амма Тамарны жазалама элтип барагъанда, о къайнатасына:

– Мен шу затланы есинден айлы болгъанман, – деп етишдиригиз деп тилей.

– Шу йипге тагъылгъан мюгъюрню де, аса таякъны да таныймысан? – деп сорай Тамар.

²⁶Ягъуда таный ва булай дей:

– О менден эсе артыкъ муъмин. Неге тюгюл де, мен огъар уланым Шеланы бермедим. Ягъуда да ону булан дагъы ювукълукъ этмей.

²⁷Тамарны яш тапма заманы етише. Ону эгизлери болгъан экен. ²⁸Яш тапма башлагъанда, къыргъа яшны кьолу чыкыгъанда, энечи къатын яшны кьолуна къызыл йип байлап: «Бусу башлап чыкъды», – дей. ²⁹Амма яш кьолун къайтарып гийирип кьоя ва ону эгиз ёлдашы чыгъа. «Сен нечик чыгып болдунг?» – дей энечи къатын ва яшгъа Парес* деп кьоя. ³⁰Ону арты булан кьолунда къызыл йиби булангъы бириси де чыгъа. Огъар Зарагъ** деп кьоялар.

Юсуп ва Потипарны къатыны

39 ¹Юсупну Мисриге гелтирелер. Онда Мисрини пачасыны вазири, къаравулланы башчысы болгъан Потипар ону исмайъллылардан сатып ала. ²Раббибиз Юсуп булан болуп, ону бары ишлерин тюзелте. Юсуп еси Потипарны уьюнде яшап тура. ³Потипар Раббибиз Юсуп булан экенни англай, неге тюгюл Юсуп не этме урунса да, Раббибиз ону ишлерин тюзелтип тура. ⁴Потипар Юсупгъа рази болгъан ва ону оьзюню кьуллукъчусу эте. Сонг о Юсупгъа уьюне гъакимлик этмекни тапшура ва оьзюню бары затына ихтиярны ону кьолуна бере. ⁵Шо вакътиден тутуп Юсупну яхшылыгъындан Раббибиз Потипарны бары да затын: уьюн де, авлагъын да шабагъатлай. ⁶Потипар оьзюню бары да затына ихтиярны Юсупгъа тапшургъан сонг, ону ашап-ичип турмакъдан дагъы къайгъысы болмай.

* 38:29 *Парес* – бу ат ягъуди тилдеги «къутулмакъ», «сыпкъырылмакъ» демекдир.

** 38:30 *Зарагъ* – бу ат ягъуди тилдеги «къызыл» яда «ярыкъ» демекдир.

Юсупну бети де, бою-сою да исбайы болгъан. ⁷ Потипарны къатыны огъар гёз сала ва:

– Мени булан ят, – дей. ⁸ Амма Юсуп ону сёзлерин гери уруп, огъар:

– Есим объюню бары да затына ихтиярны магъа тапшургъан, объю буса уйдеги бир затны да гъайын этмей. ⁹ Шу ожакъда мен ону булан тенг ихтиярлы кюйде башчылыкъ этемен. Сенден къайры, мени бары да затгъа ихтиярым бар, неге тюгюл сен ону къатынысан. Шолай уллу яман ишни, Аллагъны алдындагъы шолай гюнагъны мен нечик этме боларман дагъы? – дей. ¹⁰ Гюн сайын Потипарны къатыны огъар тилеп тура, амма Юсуп ону булан ятма рази болмай.

¹¹ Бир керен Юсуп объюню къуллугъун кютмек учун есини уьуне гиргенде, уйде бирев де болмай. ¹² Къатын ону опуракъларындан да тутуп:

– Мени булан ят, – деп дагъы да айта. Ону къолунда опуракъларын да къююп, Юсуп уйден къачып чыгъып гете.

¹³ Юсуп къачгъанны, ону опуракълары буса объюню къолунда къалгъанны гёрюп, ¹⁴ къатын къуллукъчуларын чакъыра ва олагъа булай дей:

– Къарагъыз чы, бу исрайыллыны мунда бизин хорламакъ учун гелтирген! Мунда да гелип, о магъа гюч булан ювукълукъ этме суйген эди! Мен бусам гъуя салып къычырдым. ¹⁵ О мен гъуя салып къычырагъанны гёрдю, опурагъын да къююп, уйден къачып гетди!

¹⁶ Юсупну еси къайтып гелгинче, о ону опуракъларын ягъында сакълап тура. ¹⁷ Шо заман огъар да шо затны айтып бере:

– Сен уьюбюзге гелтирген шо исрайыллы къул мени хорлама суйген эди! ¹⁸ Мен гъуя салып къычырдым. О гъатта опурагъын да къююп, уйден къачып гетди!

¹⁹ Къатынынындан къулу шолай этме суйгенни эшитгенде, Юсупну еси бек къазапланып йибере. ²⁰ О Юсупну тутуп, пачаны туснакълары сакълангъан туснакългъа ташлама буйрукъ бере. Шолай Юсуп туснакългъа тюше. ²¹ Тек Раббиз ону булан бола ва огъар рагъмусун гёрсетип тура. Туснакълны башчысы Юсупну ушата. ²² О туснакълдагъыланы барын да Юсупну къолуна бере. О бары да затгъа жаваплы бола. ²³ Туснакълны башчысына буса

бир затны гъайын этмесе де ярайгъан бола, неге тюгюл Раббибиз Юсуп булан болуп, ону бары да ишлерин тюзелтип тура.

Юсуп туснакъланы тюшлерин чечип бере

40 ¹Шо агъвалатлардан сонг бираз заман оьтюп, пачаны чагъыр тегеген баш къуллукъчусу ва пачаны экмекчиси оьзлени еси болгъан Мисрини пачасыны алдында айыплы болалар. ²Пача оьзюню ювукъ къуллукъчулары болгъан чагъыр тегеген баш къуллукъчусуна ва баш экмекчисине къзаплана ³ва оланы къаравулланы башчысыны уьюндеги туснакъгъа салма буйрукъ бере. Юсуп тап шо туснакъда олтургъан болгъан. ⁴Къаравулланы башчысы Юсупну олагъа къуллукъ этме сала. Арадан заман оьте.

⁵Бир гече пачаны чагъыр тегеген баш къуллукъчусу ва баш экмекчиси тюшлер гёрелер. Оланы гъариси оьз, бир маънасы булангъы тюшлер гёрелер. ⁶Эртен оланы ягъына гелген Юсуп олар бир тамаша гъалекленип турагъанын гёре. ⁷Туснакъда оьзю булан бирче олтургъан пачаны къуллукъчуларына Юсуп:

– Не къыйыныгъыз бар? – деп сорай.

⁸Олар Юсупгъа:

– Биз тюшлер гёрдюк, амма оланы чечме бирев де ёкъ.

– Тюш чечив Аллагъандыр. Хабарлагъыз магъа тюшлеригизни, – дей Юсуп.

⁹Чагъыр тегеген баш къуллукъчу булай деп хабарлай:

– Тюшюмде магъа алдымда юзюм борла гёрюндю. ¹⁰Ону уьч яш бутагъы бар эди. Олар оьсюп йиберди, чечекленип гетди, юзюм салкъынлар гёрюндю, олар бишди. ¹¹Къолумда буса пачаны чагъыр ичеген аягъы бар эди. Салкъынланы уьзюп алдым, оланы сыкъдым, аякъгъа да тегюп, пачагъа бердим.

¹²Юсуп огъар булай дей:

– Сени тюшюнгню маънасы булайдыр. Уьч яш бутакъ уьч гюндюр.

¹³Уьч гюн гетип, пача сени янгъдан гетережек. О сени алдагъы къуллугъунга къайтарып салажакъ, сен де алда йимик огъар чагъыр ичеген аякъ береген болажакъсан. ¹⁴Сагъа бир тилевом бар: ишлеринг яхшы болуп гетгенде, мени де унутуп къоймассан, магъа рагъмунгну гёрсет: мени гъакъымда пачагъа айтып, мени шундан къутгъарарсан! ¹⁵Мени

исрайыллыланы топурагъындан урлап гелтиргенлер чи! Мен мунда туснакъга салардай бир зат да этмегенмен!

¹⁶ Баш экмекчи Юсуп тюшню яхшы чечип бажарагъанын гөрюп, огъар булай дей:

– Мен буса тюшюмде башымда уч четен бар деп гөрдюм. ¹⁷ Уьстдеги четенде пача учун бишген затлар бар эди. Четенни ичиндеги затланы къушлар чокъуй эдилер.

¹⁸ Юсуп огъар булай дей:

– Муна сени тюшюнгню маънасы. Уьч четен уьч гюндюр. ¹⁹ Уьч гюн гетип, пача сени де гөтережек: сени асмакъда асажакълар, къушлар да сени сюегингни чокъуп туражакълар.

²⁰ Уьч гюнден сонг пачаны тувгъан гюню бола. О оьзюню вазирлери учун той эте. Пача чагъыр тегеген баш къуллукъчусун ва баш экмекчисин туснакъдан гелтирте. ²¹ Чагъыр тегеген баш къуллукъчусун оьзюню алдагъы ерине къайтарып сала ва о пачагъа аякъ береген бола. ²² Баш экмекчисин буса, Юсуп айтгъан кюйде, асып оьлтюре. ²³ Амма чагъыр тегеген баш къуллукъчу Юсупну да, ону тилевюн де унутуп къала.

Юсуп Мисрини пачасыны тюшлерин чечип бере

41 ¹ Арадан эки йыл оьтюп, пача булай тюш гөре: о Нил оьзенни ягъасында токътагъан. ² Нилден етти арив, семиз сыйыр чыгъып геле. Олар оьзенни ягъасындагъы къамушлукъда отлап тура. ³ Оланы арты булан Нилден дагъы да башгъа етти сыйыр чыгъып геле. Олар осал, арыкъ. Шо сыйырлар бирисилерини къырыйында токътай. ⁴ Бирден шо осал, арыкъ сыйырлар арив, семиз сыйырланы ашап къоялар! Пача уянып къала.

⁵ Янгъдан юхлагъанда, башгъа тюш гөре: бир саптакъда бөртюп толгъан етти будайбаш оьсе. ⁶ Олардан сонг топуракъдан, къургъакъ ел къурутгъан, осал етти будайбаш оьсе. ⁷ Шо осал будайбашлар бөртюп толгъан будайбашланы ашап къоялар. Пача уянып къала ва гөрген затлары тюш экенни англай. ⁸ Эртен бек гъалекленип, о Мисрини ичиндеги бары палчыланы ва ойчуланы чакъыра, олагъа гөрген тюшлерин хабарлай. Тек ону тюшлерин бирев де чечип болмай.

⁹ Шо заман чагъыр төгеген баш кьуллукъчу пачагъа булай дей: «Бир вакътиги гюнагъым эсиме тюшюп гетди! ¹⁰ Бир керен пача кьулларына кьазапланып, баш экмекчи де булан бирче мени къаравулланы башчысыны уьондеги туснакъгъа салма буйрукъ берген эди. ¹¹ Бир гече бизин гъарибизге озь маънасы булангъы тюшлер гёрюндю. ¹² Бизин булан буса бир кьуллукъчу, ирайыллы, къаравулланы башчысыны кьулу бар эди. Биз огъар тюшлерибизни хабарладыкъ ва о бизге тюшлерибизни чечип берди. Гъарибизге тюшлерибизни маъналарын англатып берди. ¹³ О бизге айтгъан кюйде болуп да чыкъды: мени алдагъы ериме къайтардылар, баш экмекчисин буса асып оьлтюрдюлер».

¹⁴ Пача Юсупну артындан йибере. Ону тезлик булан туснакъдан чыгъаралар, сакъалын-мыйыгъын, башын юлюп ва опуракъларын алышдырып, пачаны алдына гелтирелер. ¹⁵ Пача огъар:

– Мен тюш гёрдюм, тек ону бирев де чечип болмай. Мен буса сен тюшню эшитгендокъ чечип бола деп англагъанман, – дей.

¹⁶ – Иш менде тюгюл, пачагъа яхшы болагъан кюйде Аллагъ чечип бережек, – деп жавап бере Юсуп.

¹⁷ Пача Юсупгъа булай деп хабарлай:

– Нилни ягъасында токътагъанман деп тюш гёремен. ¹⁸ Нилден етти арыв, семиз сыйыр чыгып гелди. Олар озьзенни ягъасындагъы кьамушлукъда отлап тура эдилер. ¹⁹ Оланы арты булан Нилден дагъы да башгъа етти сыйыр чыгып гелди. Арыкъ, къатанкъы, осал, гёнюнден де, сюегинден де къайры заты ёкъ сыйырлар эди. Савлай Мисриде де гёрмегенмендир мен шолай гёлемсиз сыйырланы. ²⁰ Шо арыкъ, гёлемсиз сыйырлар етти де семиз сыйырны ашап кьойдулар. ²¹ Гъатта гёлемсиз сыйырлар семизлерин ашагъанда да, бирев де олар шону этди деп айтып болмас эди. Мен уянып кьалдым. ²² Сонг мен бир башгъа тюш гёрдюм: бир саптакъда бёртюп толгъан етти будайбаш болду. ²³ Олардан сонг топуракъдан, кьургъакъ ел кьурутгъан, осал етти будайбаш оьсдю. ²⁴ Шо осал будайбашлар бёртюп толгъан будайбашланы ашап кьойдулар. Мен тюшлеримни палчылагъа хабарладым, амма олар магъа бир зат да англатмадылар.

²⁵ Юсуп пачагъа булай дей:

– О эки тюш тююл, бир тюш. Аллагъ пачагъа Оъзю этежек затланы билдирип тура. ²⁶ Етти яхшы сыйыр етти йылы англата, етти яхшы будайбаш да етти йылдыр. Шо шотай бир тюш. ²⁷ Оланы артындан чыкъгъан арыкъ, гёлемсиз сыйырлар да, осал, къургъакъ ел къурутгъан етти будайбаш да етти йылдыр. Олар ачлыкъны етти йылын англата.

²⁸ – Шо саялы мен пачагъа: «Аллагъ пачагъа Оъзю этежек затланы билдирип тура», – деп айтгъан эдим. ²⁹ Мисри топурагъына берекетли етти йыл геле тура. ³⁰ Тек оланы арты булан ачлыкъны етти йылы гележек. Ачлыкъ шонча да гючлю болажакъ чы, халкъ алдагъы бары да берекетни унутуп да къалажакъ. Ачлыкъ улкени дагъытып къояжакъ. ³¹ Алдагъы берекетден бир зат да къалмажакъ. Шонча да гючлю ачлыкъ болажакъ. ³² Тюш пачагъа эки керен гёрюнгени Аллагъ къатты кюйде токъташып битгенин, узакъ къалмай О бары да затны яшавгъа чыгъаражагъын англата.

³³ – Гъали де пача англавлу ва гъакъыллы адамны айырып, Мисриге ёлбашчылыкъ этме салсын. ³⁴ Пача бютюн улкеге тергевчулени салсын. Олар гележек берекетли етти де йыл халкъны къайтаргъан тюшюмюнден беш пай этгенде бир пайын жыйсынлар. ³⁵ Олагъа будай жыйып, шагъарларда ону артгъа салып сакълама гъакимлик бер. ³⁶ Шо кюйде улкени Мисриде болажакъ ачлыкъны етти де йылына жыйылгъан ашлыгъы да болуп, улке ачлыкъдан оылмежек!

Юсупну бютюн Мисрини гъакими эте

³⁷ Пача ва вазирлери Юсупну сёзлерин ашив гёрелер.

³⁸ – Дагъы булай адамны тапма къыйын. Муну ичинде Аллагъны ругъу бар! – дей пача ювукъларына. ³⁹ Сонг о Юсупгъа булай дей:

– Аллагъ бу затланы барын да сагъа ачыкъ этгени сенден англавлу ва гъакъыллы адам ёкъ экенни исбатлай. ⁴⁰ Бугюнден тутуп сен мени бары да уюме гъакимлик этежексен, халкъым да сагъа тынглажакъ. Сенден янгыз бир пача атым булан артыкъ болажакъман.

41 – Муна, мен сени бютюн Мисриге гьакимлик этме сала тураман! – дей пача Юсупгъа. 42 О мягьюрю булангъы юзюгюн чечип, Юсупну бармагъына тагъа. О Юсупгъа инг юкъкъа кетенден этилген опуракълар гийдире ва бойнуна алтын шынжыр тагъа. 43 О Юсупгъа пачалыкъдагъы экинчи адамны ат арбасын бере. Юсуп шо ат арбагъа минип барагъанда, ону алды булан: «Юсупгъа баш ийигиз», – деп кычыра болгъанлар. Шолай пача Юсупну бютюн Мисрини гьакими эте.

44 – Муна, мен, пача, буюра тураман. Бугюнден сонг сенден ихтиярсыз бютюн Мисри топурагъында бирев де не къолун, не бутун шытырлатмажакъ! – дей о Юсупгъа. 45 Пача Юсупгъа Сапнат-Панеагъ деп янгы ат къоя. Огъар Гелиопол шагъарны дин къуллукъчусу Потипарны кызы Аснатны къатын этип бере. Юсуп Мисриге гьакимлик этме башлай.

46 Мисрини пачасына къуллукъ этме башлагъанда, Юсупгъа отуз йыл бола болгъан. Пачаны ягъындан гетип, Юсуп бютюн Мисри элни айланмакъ учун ёлгъа чыгъа. 47 Берекетли етти йылны узагъында топуракъ мол тюшюм берип тура. 48 Шо йылларда Мисриде жыйылгъан бары да ашлыкъны Юсуп шагъарлагъа пайлап бере. О гъар шагъаргъа кырыыйндагъы авлакълардан къайтарылгъан ашлыкъны пайлап бере. 49 О денгиздеги къайыр бюртюклени санавудай кёп ашлыкъ жыя, гъатта гысабын юрютмейген де болуп къала, неге тюгюл оылчеп билип де болмай.

50 Ач йыллар гелип битгенче, Гелиопол шагъарны дин къуллукъчусуну кызы Аснат Юсупгъа эки улан таба. 51 Биринчи уланына Юсуп Манассия* деп къоя. Шо ат «Аллагъ магъа бары кыйынлыкъларымны ва ата ожагъымны унутма кыйду» деген затны англата болгъан. 52 Экинчи уланына буса Ефрем** деп къоя. Шо ат «Аллагъ мен азап чегеген топуракъда мени емиш береген этди» деген затны англата болгъан.

---

* 41:51 *Манассия* – бу атны айтылышы ягъуди тилдеги «унутмакъ» деген сёзню айтылышына ошашлы геле.

** 41:52 *Ефрем* – бу атны айтылышы ягъуди тилдеги «эки керен емиш береген» деген сёзлени айтылышына ошашлы геле.

⁵³ Мисрини берекетли етти йылы тамамлана. ⁵⁴ Юсуп да айтгъан кюйде, ачлыкъны етти йылы етишип геле. Шо ачлыкъ бары да элlege яйыла, ама Мисриде буса ашлыкъ бола. ⁵⁵ Ачлыкъ гелип, мисрилилер пачадан аш тилеме башлагъанда, пача: «Юсупну ягъына барыгъыз, о не айтса, шону этип туругъуз», – дей. ⁵⁶ Савлай дюнья ачлыкъгъа тарый. Гъамарланы ачып, Юсуп мисрилилеге ашлыкъны сатма башлай, неге тююл Мисриде ачлыкъ баргъан сайын гючлю бола. ⁵⁷ Мисриге, Юсупну ягъына, сатып ашлыкъ алмакъ учун хоншу уьлкелерден де гелип туралар, неге тююл ачлыкъ бютюн дюньяны къуршап алгъан болгъан.

*Юсупну агъалары
Мисриге ёл чыгъалар.*

42 ¹ Мисриде ашлыкъ барны эшитип, Якъуб уланларына: – Бир-биригизге неге къарап токътагъансыз? ² Мисриде ашлыкъ бар дейлер. Барыгъыз шонда, ачдан оьлмес учун сатып ашлыкъ алып гелигиз, – деп де айтып, оланы узата.

³ Юсупну он да агъасы Мисриге ашлыкъ алмакъ учун ёл чыгъалар. ⁴ Юсупну бир анадан тувгъан иниси Бенияминни буса Якъуб, огъар да бир балагъ гелип къалар деп къоркъуп, йибермей къоя. ⁵ Исрайылны уланлары башгъа халкълар булан Мисриге ашлыкъ алма гелелер, неге тююл ачлыкъ бютюн Гъанан топурагъын елеген болгъан.

⁶ Олар гелген уьлкени гъакими буса Юсуп болгъан, ашлыкъны да о сата болгъан. Агъалары ювукъ гелип, ону алдында тобукъдан туруп, баш уралар. ⁷ Юсуп оланы гёргендокъ таный, тек оьзюн ят адам йимик тутуп, олагъа:

– Къайдан гелгенсиз? – деп къатдырып сорай.

– Гъанандан гелгенбиз, ашлыкъ алма, – деп жавап берелер олар.

⁸ Юсуп агъаларын таныса да, олар танымагъан чы дагъы ону! ⁹ Оланы гъакъындагъы тюшлерин эсине алып, Юсуп олагъа:

– Сиз тынчыларсыз. Бизин топуракъны осал ерлерин тергеп билме гелгенсиз, – дей.

¹⁰ – Ёкъ, бийибиз! Биз, сени къулларынг, ашлыкъ алма гелгенбиз.
¹¹ Биз агъа-инилербиз, бир атаны яшларыбыз. Биз, сени къулларынг, тынчылар тюгюлбюз, намуслу адамларбыз! – деп жавап бере олар.

¹² – Тюгюл, сиз бизин топуракъны осал ерлерин билме гелгенсиз, – дей Юсуп.

¹³ – Биз, сени къулларынг, он эки агъа-ини бар эдик. Биз барыбыз да Гъананда яшайгъан бир атадан тувгъан яшлар эдик. Гиччибиз гъали атабыз булан. Бирибиз буса ёкъ, – деп жавап берелер олар.

¹⁴ – Муна, мен айтдым чы. Сиз тынчыларсыз. ¹⁵ Тек сизин биз тергежекбиз. Пачаны яшаву булан ант эте тураман: гиччи инигиз гелмей туруп, сизин мундан чыкъма къоймажакълар. ¹⁶ Ону артындан аргъыздан биригизни йиберигиз, къалгъанларыгъызны буса къаравулар сакълап туражакълар. Шо заман къарарбыз, тюзмю экен сиз айтагъан хабарлар. Тюгюл буса, пачаны яшаву булан ант эте тураман: сиз тынчыларсыз! – дей Юсуп. ¹⁷ Юсуп оланы уьч гюнге туснакъгъа сала.

¹⁸ Уьчюнчю гюн Юсуп олагъа:

– Мен айтагъан кюйде этсегиз, сиз сав къалажакъсыз, неге тюгюл мен Аллагъдан къоркъаман. ¹⁹ Эгер сиз гертилей де намуслу адамлар бусагъыз, биригиз туснакъда къалсын. Къалгъанларыгъыз буса, ач къалып турагъан ожакъларыгъызгъа барып ашлыкъ да етишдирип, ²⁰ гиччи инигизни де алып, мени ягъыма къайтыгъыз. Эгер сёзлеригиз тюз болуп чыкъса, сиз оылмежексиз, – дей. Олар рази болалар.

²¹ – Бу бизге инибиз саялы гелип турагъан жазадыр! Инибиз чегип турагъан азапланы гёрсек де, о бизге нечакъы ялбарса да, огъар языкъсынмадыкъ. Муна, гъали бизин башыбызгъа да балагъ гелди! – дейлер олар бир-бирине.

²² Рубим олагъа булай дей:

– Мен сизге: «Яшгъа зарал этмегиз», – деп айтмагъан эдимми дагъы? Амма сиз тынгламадыгъыз. Гъали буса биз ону тёгюлген къаны учун жавапгъа тартылып турабыз.

²³ Агъа-инилер Юсуп озлени лакъырын англап турагъанны билмейлер. Неге тюгюл де, Юсуп олар булан тилмачдан таба сёйлей болгъан. ²⁴ Юсуп буса бир якъгъа да тайып, йылап ала. Сонг къайтып гелип, янгыдан олар булан сёйлей. Сонг о Симонну айырып, агъаларыны гёз алдында ону байлама буйрукъ бере.

*Юсупну агъалары
Гъанангъа къайталар*

²⁵ Сонг къуллукъчуларына агъаларыны къапларын ашлыкъдан толтурма ва оланы гъарисини къабына озюню гюмюшюн къайтарып салма, огъар къошуп ёлда ашама аш да салма буйрукъ бере. ²⁶ Агъа-инилер ашлыкъны эшеклеге де юклеп, уюне багъып ёл чыгъалар. ²⁷ Гече ял алма токътагъанда, оланы бириси эшекге ем берме деп къабын ачып къарай. Къараса – гюмюшю къапны башында салынып тура!

²⁸ – Гюмюшюм магъа къайтгъан! – дей о агъа-инилерине.

– Муна къапны устюнде салынып тура!

Оланы къоркъуп жаны гете. Къоркъмакълыкъдан олар бир-бирине:

– Недир Аллагъ бизге этеген? – деп сорайлар.

²⁹ Гъанангъа, атасыны ягъына къайтып, агъа-инилер огъар озлеге болгъан бары да затны хабарлайлар:

³⁰ – О улкеде гъакимлик этеген адам бизин булан къатты кюйде сёйледди, бизин тынчылар деп гъисаплады. ³¹ Биз намуслу адамлар экенибизни, тынчылар тюгюлююзню, ³² бир атадан тувгъан он эки агъа-ини бар экенибизни, бир инибиз буса ёкълугъун, гиччибиз буса атабыз булан Гъананда экенни айтдыкъ. ³³ Амма о бизге булай деди: «Мен сиз тюз айтгъанны-айтмагъанны тергеп къарарман. Биригизни мунда къоюп тураман, къалгъанларыгъыз буса ач къалып турагъан ожакъларыгъызгъа ашлыкъ да етишдиригиз. ³⁴ Амма гиччи инигизни де алып, мени яныма къайтып гелигиз. Шо заман мен сиз тынчылар тюгюл, намуслу адамлар экенигизге инанарман. Инигизни де йиберермен, сизге де топурагъыбызда эркин айланма ихтияр берермен».

³⁵ Олар кѡаплардагъы затларын чыгъарма башлайлар. Гъарисини кѡабындан гюмюшю булангъы тююню чыгъып геле. Шону гѣргенде, атаны ва агъа-инилени уллу кѡоркъув кѡуршап ала. ³⁶ Якъуб олагъа:

– Мени сиз уланларымдан бирини артындан бирин магърюм этип турасыз. Юсуп ёкъ, Симон ёкъ. Энни Бенияминни де алып гетме турасыз. Бары да балагълар мени башыма геле! – дей.

³⁷ Рубим атасына:

– Эгер мен Бенияминни кѡайтарып алып гелмесем, мени эки уланымны оылтюрюп боласан. Огъар мен жаваплы болайым, мен ону кѡайтарып алып гележекмен, – дей.

³⁸ – Ёкъ, уланым сизин булан гелмежек. Ону агъасы оылген, магъа биргине-бир Бениямин кѡалгъан. Эгер ёлда огъар бир зат болуп кѡалса, мен ону гѣтерип болмажакъман: сиз мени, башы ап-акъ болгъан кѡартны, кѡайгъыгъа да батдырып, кѡабургъа гийирежексиз, – дей Якъуб.

Агъа-инилер Бениямин де булан Мисриге ёл чыгъалар

43 ¹Тек ачлыкъ бирден-бир гючленип тура. ² Мисриден гелтирген ашлыкъ битген сонг, атасы уланларына:

– Дагъы да бираз ашлыкъ гелтиригиз, – дей.

³ Ягъуда булай жавап бере:

– О адам бизге гиччи инибизни гелтирмей туруп, оызюню гѣзюне де гѣрюнмесин деп кѡатты кюйде буварды. ⁴ Эгер де ону бизин булан йиберсенг, сагъа ашлыкъ алма баражакъбыз. ⁵ Йибермесенг, биз бармажакъбыз. О адам гиччи инибизсиз оызюню гѣзюне де гѣрюнмегиз деп буварды.

⁶ – Не эте эдигиз мени башыма бу балагъны гелтирип? Сизин дагъы да инигиз барны айтып не эте эдигиз? – дей Исрайыл.

⁷ Олар булай деп жавап берелер:

– О адам бизин гъакъыбызда, кѡардашларыбызны гъакъында кѣп сораулар берип турду. О атабыз савму деп, дагъы да агъа-инилеригиз бармы деп сорады. Биз буса жавап берип турдукъ. О гиччи инибизни гелтир деп буйрукъ этер деп кимни эсине геле эди дагъы?

⁸ Ягъуда атасы Исрайылгъа булай дей:

– Йибер ону бизин булан, биз де гетейик. Шолай этсек, барыбыз да сав къаларбыз, ачлыкъдан биз де, сен озьонг де, бизин яшларыбыз да, бирибиз де оьлмесбиз. ⁹ Мен огъар жаваплыман, ону гъайын этме сёз де бермен. Эгер де мен ону сагъа къайтарып гелтирмесем, оьлюп къалгъынча, сени алдынгда айыплы къалып туражакъман. ¹⁰ Эгер де биз чалт айлангъан бусакъ, эки керен барып да гележек эдик!

¹¹ Исрайыл булай дей:

– Олай болгъан сонг, мен айтагъанны этигиз. Бизин топуракъ не зат булан бай буса, къапларыгъызны шо затлардан толтуруп, о адамгъа элтигиз: балгъамдан, балдан, атир ийисли сыламалардан, къоздан, бадамдан. ¹² Къапларыгъызгъа салгъанларын къайтармакъ учун, гюмюшню эки керен артыкъ алыгъыз; олар, балики, янгылыш болуп къалгъандыр. ¹³ Бенияминни сизин булан алып, о адамны янына къайтып барыгъыз. ¹⁴ Симонну да, Бенияминни де йиберсин деп, бары да затны Еси болгъан Аллагъ о адамны сизге бакъгъан якъда рагъмулу этсин дагъы. Эгер де мен оланы оьлюмюню къайгъысын гёрме тарыкъ бусам, шолай болуп къалсын дагъы.

¹⁵ Агъа-инилер савгъатлар гъазир этелер, алдагъы гезикден эсе бу гезик гюмюшню эки керен артыкъ этип алалар. Мисриге гелип, Юсупну алдында токътайлар. ¹⁶ Олар булан Бениямин де барын гёргенде, Юсуп баш къуллукъчусуна:

– Бу адамланы мени уьюме элтип, нечакъы тарыкъ буса гъайван да союп, аш гъазирлеп тур. Бугюн тюш ашны олар мени булан ашажакълар, – дей.

¹⁷ Юсупну буйругъуна гёре, баш къуллукъчу оланы Юсупну уьуне багъып алып юрюй. ¹⁸ Тек алып барагъанда къоркъуп, агъа-инилер бир-бирине:

– Бизин шонда алда къапларыбыздан чыкыгъан гюмюш саялы элтелер! Олар бизин уьстюбюзге чабып, тутуп, къул этежеклер, эшеклерибизни чыгъарып алажакълар! – дейлер.

¹⁹ Уьйню посагъасына етишгенде, олар баш къуллукъчугъа булай дейлер:

²⁰ – Ярай буса, айтма къой бизин, бийибиз! Биз мунда алда бир керен ашлыкъ алма гелген эдик. ²¹ Къайтагъан ёлубузда буса, гече ял алма

ятгъанда, къапларыбызны ачгъан эдик. Гъарибизни къабыбызны башында ашлыкъ учун берилген гююшлерибиз салынып табулду. Шо гююшню биз къайтарып да гелтиргенбиз. ²² Дагъы да ашлыкъ алмакъ учун да гююш гелтиргенбиз. Шо гезик къапларыбызгъа гююшню ким салгъанны буса биз билмейбиз.

²³ – Парахат болугъуз. Къоркъмагъыз. Сизин къапларыгъызгъа шо гююшню Аллагъыгъыз, атагъызны Аллагъы салды. Гююшюгюз шо заман магъа бары да етишген эди! – дей олагъа баш къуллукъчу. О агъа-инилени янына Симонну чыгъара.

²⁴ Сонг оланы барын да Юсупну уюне чакъырып, аякъларын жувмакъ учун сув гелтире ва эшеклерине ем сала. ²⁵ Агъа-инилер савгъатларын да онгарып, тюшге Юсупну къаравуллап токътайлар. Олагъа оьзлер тюш ашны мунда ашажагъы гъакъда айтылгъан болгъан. ²⁶ Юсуп уюне къайтгъанда, огъар гелтирген савгъатларын берелер ва ону алдында тобукъдан туруп, баш уралар. ²⁷ Юсуп олагъа салам берип:

– Магъа оьзюню гъакъында хабарлагъан атагъызны кюю нечикдир? Савму о? – деп сорай.

²⁸ – Сени къулунг болгъан атабыз сав-саламат, – деп жавап берелер агъа-инилер ва ону алдында бирдагъы да тобукъдан туруп, баш уралар.

²⁹ Юсуп къарап оьз иниси Бенияминни гёрюп, булай дей:

– Буму сиз магъа айтгъан гиччи инигиз? Сагъа Аллагъны рагъмусу болсун, балам! ³⁰ Юреги инисине бакъгъан якъда сюювден толуп, Юсуп йылап йиберме аз къала. Тезлик булан башгъа уйге чыгъып, онда йылап ала.

³¹ Сонг жувунуп, къайтарып къонакъланы янына геле ва оьз-оьзюн къолгъа алып, аш салма буйрукъ бере. ³² Ашны Юсупгъа айры, къонакълагъа айры, мисриллиге айры салалар, неге тюгюл мурдар болма суймейли, мисриликлер исрайыллылар булан бирче ашамай болгъанлар. ³³ Агъа-инилени Юсупну алдында гезик булан, уллусундан башлап, гиччисине ерли олтурталар. Шогъар олар тамаша болуп, бир-бирине къарайлар. ³⁴ Юсуп олагъа оьзюню тепсисинден ашлар йибере. Бенияминге буса

өзгелеринден беш керен артыкъ бере. Олар Юсуп булан тойгунча ашап-ичелер.

Юсупну тас болгъан гюмюш аягъы

44 ¹Юсуп баш къуллукъчусуна:

– Оланы къапларын, нечакъыны гөтерип бола буса, шончакъы ашлыкъдан толтур. Гьарисини къабыны башына къайтарып өзюнню гюмюшюн сал. ²Гиччисини къабына буса гюмюшю булан бирче мени гюмюш аягъымны да сал, – дей. Баш къуллукъчу Юсуп айтгъан кюйде эте.

³Танг вакътиде къонакъланы эшеклери де булан ёлгъа салалар. ⁴Агъа-инилер шагъардан чыгъалар. Тек олар ариге гетип де битгинче, Юсуп баш къуллукъчусуна булай дей:

– Тез оланы артындан етиш! Етишгенде буса, булай деп айт: «Неге яхшылыкъгъа яманлыкъ этдигиз? ⁵Неге бийимни гюмюш аягъын урладыгъыз? О чу ону пал салагъан, ичеген аягъы. Намарт иш этгенсиз сиз!»

⁶Баш къуллукъчу оланы артындан да етишип, өзюне буюрулгъан затланы айта. ⁷Агъа-инилер булай жавап берелер:

– Бийибиз, шолай затланы сен неге айтасан? Биз, сени къулларынг, шо затны этип боларбызмы дагъы? ⁸Биз чи къапларыбыздан чыкыгъан гюмюшню де Гъанандан тутуп шунда ерли къайтарып гелтирген эдик! Биз сени бийингни гюмюшюн яда алтынын урлап не этейик? ⁹Эгер де урлангъан зат бизин бирибизден чыгып къалса, ону оылтюрюп къойсунлар, биз буса бийинге къуллар болуп къаларбыз.

¹⁰– Яхшы, сиз айтагъан кюйде болсун. Тек урлангъан зат кимден чыкъса, о къул болуп къалажакъ, өзгелер буса парахат кюйде гетежеклер, – деп жавап бере баш къуллукъчу.

¹¹Агъа-инилер алгъасавлу кюйде къапларын да ерге салып, оланы башларын чечелер. ¹²Баш къуллукъчу оланы уллусундан башлап гиччисине ерли барын да тюнтюп чыгъа. Аякъ Бенияминден табулуп къала. ¹³Къайгъырмакъны гючлююгюнден агъа-инилер опуракъларын йыртып пара-пара этелер ва эшеклерин янгыдан ерлеп, шагъаргъа къайталар.

¹⁴ Ягьуда агъа-инилери де булан гелгенде, Юсуп уйде болгъан. Олар Юсупну алдында тобукъдан туруп, баш уралар. ¹⁵ Юсуп буса олагъа:

– Сиз этген недир? Мени йимик адамланы пал салма пагъмусу болагъанны билмейми эдигиз дагъы? – дей.

¹⁶ – Не айтайыкъ биз бийибизге? Нечик жавап къайтарайыкъ? Айыбыбызны нечик жувайыкъ? Бизин айыбыбыз Аллагъны алдында ачылып къалды. Бугюнден сонг биз барыбыз да – озьюнде аякъ табулгъан да, озьгелер де – бийибизни къулларыбыздыр, – дей Ягьуда.

¹⁷ – Ёкъ. Мен шолай этмесмен! Аякъ кимден табулгъан буса, о мени къулум болажакъ, сиз буса парахат атагъызны янына къайтыгъыз, – дей Юсуп.

Ягьуда Бенямин учун ялбара

¹⁸ Шо заман Ягьуда Юсупну янына гелип, булай дей:

Бийим, магъа, сени къулунга, сёйлеме ихтияр бер. Ачувланма магъа, бийим! Сен чи озью пачадайсан! ¹⁹ Сен, бийибиз, бизге: «Атагъыз да, дагъы агъа-инигиз де бармы?» – деп сорагъан эдинг. ²⁰ Биз сагъа атабыз сав, тек къарт деп, ону дагъы да гиччи уланы бар деп жавап берген эдик. Бу ону къарт чагъында болгъан авлети. Анасындан тувгъан авлетлерден о янгыз къалгъан, ону агъасы да оьлген. Атабыз ону бек сюе. ²¹ Сен де бизге гиччи инибизни гелтирмекни талап этген эдинг. ²² Биз сагъа, бизин бийибизге, эгер о атасындан айрылса, ону атасы оьлюп къалажагъын айтгъан эдик. ²³ Тек сен бизге: «Гиччи инигизсиз дагъы гёзюме гёрюнмегиз», – дединг.

²⁴ Биз уйге, сени къулунг болгъан атабызны янына къайтгъанда, сени сёзлерингни огъар етишдирдик, бийим. ²⁵ Атабыз янгыдан бираз ашылыкъ гелтиригиз дегенде буса, ²⁶ биз гиччи инибизсиз бармажагъыбызны, осуз сени гёзюнге гёрюнме де ярамайгъанын айтып бердик. ²⁷ Атабыз да бизге булай деди: «Къатыным магъа эки улан тапгъанны сиз де билесиз. ²⁸ Бири гетди мени янымдан. Шексиз кюйде, къыр жанлар ону паралап къойгъандыр, неге тюгюл де шондан берли мен ону гёрмегенмен. ²⁹ Гъали

экинчисин де алып гете турасыз. Огъар да бир зат болуп къалса, мен ону гѣтерип болмажакъман: сиз мени, башы ап-акъ болгъан къартны, къайгыгъа да батдырып, къабургъа гийирежексиз».

³⁰ Атабызны шонча бек сюеген уланын да къююп, мен уйге къайтма боларманмы дагъы? ³¹ Бизин булан о ёкъну гѣргендокъ, атабыз оылюп къалажакъ. Атабыз, сени къулунг, акъсакъаллы къарт, биз саялы къайгыра туруп, ахыратгъа гѣчежек! ³² Мен, сени къулунг, инибиз къайтажакъгъа атама ант этдим. Эгер ону уйге къайтарып гелтирмесем, атамны алдында айыплы къалып туражакъман. ³³ Шо саялы ону орнуна мунда мен, сени къулунг, къалайым! О буса агъалары булан къайтып гетсин. ³⁴ Атамны янына осуз мен нечик къайтып боларман? Мен атамны къайгысын гѣрме болмажакъман!

Юсуп оъю ким экенин ачыкъ эте

45 ¹ Юсуп къуллукъчуларыны арасында дагъы чыдап болмай. – Барыгъыз да чыгыгъыз! – деп къычыра Юсуп. Янындан бары да халкъ тайгъан сонг, Юсуп агъаларына, инисине оъю ким экенин ачыкъ эте. ² Тек о шонча да гючлю йылай чы, гъатта мисрилилер эшитип, хабарны пачагъа етишдирелер.

³ – Мен Юсупман. Атабыз сав-саламатмы? – дей о агъа-инилерине. Олар буса, бир сѣз де айтма болмай токътайлар, неге тююл бек къоркъалар. ⁴ – Ювукъ гелигиз, – дей Юсуп. Агъа-инилери ювукъ гелелер. Юсуп булай дей:

– Мен Юсупман. Сиз Мисриге сатгъан инигизмен. ⁵ Тек къыйналмагъыз, гѣкюнмегиз шо ишигиз саялы. Мени мунда сизин къутгъармакъ учун Аллагъ йиберди. ⁶ Ачлыкъ узатылып турагъаны эки йыл болуп тура. Дагъы да беш йылны узагъында не сюрюв, не орув болмажакъ. ⁷ Ер юзюнде сизин гъайран кюйде къутгъарсын, наслуларыгъыз сав къалсын учун, мени мунда сизден алда Аллагъ йиберди. ⁸ Тап шолай, сиз тююл, Аллагъ йиберди мени мунда. О мени пачаны маслагъатчысы, ону бары да затыны бийи, бютюн Мисри топуракъгъа гъаким этди.

⁹ Атамны ягына алгъасагъыз, огъар булай деп айтыгъыз: «Сени уланынг Юсуп шулай деп айта: Аллагъ мени бютюн Мисриге гъаким этди. Тезлик булан мени ягыма етиш. ¹⁰ Сен уланларынг, уланларынгны яшлары булан, бары гъайван-малынг, бары малынг-матагынг булан мени ювугъумда, Гошен топуракъда ерлешерсен. ¹¹ Шонда мен сени яшавунгню не сен, не сени ожагынг, не сени гъайван-малынг тарчыкыгъа тарымасдай онгарарман, неге тыюл энниден сонг дагъы да беш йыл ачлыкъ болуп туражакъ».

¹² Юсуп булай давам эте:

– Сиз де, иним Бениямин де сизин булан мен, инигиз, сёйлейгенни озьююз гёрюп турасыз чы. ¹³ Атама Мисриде мени нечик абурум барны, шунда гёрген бары да затны гъакында хабарлагъыз. Тезлик булан атабызны мунда гелтиригиз.

¹⁴ О иниси Бенияминни къучакълап йылай. Ону къучакълап, Бениямин де йылай. ¹⁵ Сонг Юсуп йылай туруп, бары да агъаларын да къучакълай, оббе. Сонг олар ону булан сёйлемеге гиришелер.

¹⁶ Юсупну агъалары, иниси гелген деген хабар пачагъа етише. Пача ва ону вазирлери сююнелер. ¹⁷ Пача Юсупгъа булай дей:

– Агъаларынга, ининге эшеклерин де ерлеп, Гъанангъа барсын деп айт. ¹⁸ Атагъызны да, озълени агъюлерин де гелтирсинлер. Мен олагъа Мисриде бар бары да тизив затны бережекмен. Бизин топуракъны берекетинден леззет алсынлар! ¹⁹ Олагъа Мисриден яшлар, къатынлар учун ат арбалар алсын деп айт. Олар озлер булан атасын да гелтирсинлер. ²⁰ Олар онда къалгъан мал-матагыны гъакында ойлашмасынлар. Мунда оланы Мисриде бар инг тизив затлары болажакъ!

²¹ Исрайылны уланлары шолай этме де этелер. Юсуп олагъа пача буюргъан кюйде ат арбалар, ёлгъа азыкъ, ²² ва гъарисине янгы гийим бере. Бенияминге о уьч юз гюмюш акъча ва беш янгы гийим бере. ²³ О атасына, он эшекге де юклеп, Мисрини ниъматларындан йибере. Дагъы да он эшекге юклеп, ёлгъа ашылыкъ, экмек ва башгъа азыкъ йибере. ²⁴ О агъалары, иниси булан савболлаша туруп, булай дей:

– Ёлда эришмегиз!

²⁵ Мисриден чыгып, олар атасыны янына Гъанангъа къайталар.

²⁶ – Юсуп сав. О гъали бютюн Мисриге гъакимлик этип тура, – дей олар Якъубгъа. Якъубну юреги титиреп гете. О инанып битмей. ²⁷ Амма уланлары огъар Юсупну сёзлерин айталар. Оз гёзлери булан о Юсуп оюзюн гелтирсин деп йиберген ат арбаланы гёре. Шо заман Исрайыл, ругъланып йиберип:

²⁸ – Яхшы, буса! Уланым Юсуп гъали де савму? Мен оылгюнче, барып ону булан гёрюшейим, – дей.

Якъуб бютюн наслусу булан Мисриге ёл чыгъа

46 ¹ Бары мал-матагъын да жыйып, Исрайыл ёлгъа тюше. Бер-Шебагъа етишгенде, о атасы Исгъакъны Аллагъына къурбанлыкъ эте.

² Гече бир гъайран гёрюнюште Аллагъ ону:

– Якъуб, Якъуб! – деп чакъыра.

– Вай, – дей Исрайыл.

³ – Мен Аллагъман, сени атангны Аллагъыман. Къоркъмай, Мисриге бар, онда Мен сенден таба бек уллу халкъны амалгъа гелтирежекмен.

⁴ Мисриге сени булан Мен Оюзюм гележекмен, шондан сени наслунгну Мен Оюзюм чыгъаражакъман. Юсуп оз къоллары булан сени гёзлерингни ябажакъ, – дей Аллагъ.

⁵ Якъуб да Бер-Шебаны къоюп гете. Исрайылны уланлары Якъубну, яшланы ва къатынгишилени пача озлеге берген ат арбалар булан алып юрюйлер. ⁶ Олар гъайван-малын ва Гъананда жыйгъан бары мал-матагъын да алып баралар. Шолай Якъуб бютюн наслусу булан Мисриге гете. ⁷ О Мисриге оюзюню бютюн наслусун: уланларын, къызларын, оланы уланларын-къызларын – барын да гелтире.

⁸ Исрайылны Мисриге гёчген наслуларыны атлары булардыр. Якъуб ва ону уланлары. Якъубну биринчи уланы – Рубим. ⁹ Рубимни уланлары булардыр: Гъаногъ, Паллу, Гъесрон ва Карми. ¹⁰ Симонну уланлары булардыр: Эмуел, Ямин, Агъад, Ягъин, Согъар ва гъананлы къатынындан тувгъан уланы Саул. ¹¹ Левийни уланлары булардыр: Гершон, Кегъат ва

Мерари. ¹² Ягъуданы уланлары булардыр: Эр, Онан, Шела, Парес ва Зарагъ. Эр ва Онан Гъананда турагъанда гечинелер. Паресден буса Гъесрон ва Гъамул деген уланлар тува. ¹³ Иссагъарны уланлары булардыр: Тола, Пувва, Йов, Шимрон. ¹⁴ Завулунну уланлары булардыр: Серед, Элон, Ягълел. ¹⁵ Булар Якъубну Месопотамияда Лиядан тувгъан уланлары. Дагъы да Лиядан Дина деген кызы тувгъан. Уланлары-кызылары булан барысыны да санаву отуз уч адам болгъан.

¹⁶ Гадны уланлары булардыр: Сипион, Гъагги, Шуни, Эсбон, Эри, Ароди, Арели. ¹⁷ Асирни уланлары булардыр: Имна, Ишва, Ишви ва Бериа. Оланы Серагъ деген кыызардашы да болгъан. Берианы Гъевер ва Малкиел деген уланлары болгъан. ¹⁸ Булар Якъубну Зилпадан тувгъан наслуларыдыр. Барысыны да санаву он алты адам болгъан. Зилпа – Лабан кызы Лиягъа берген къуллукъчусу.

¹⁹ Якъубну Рагъилден болгъан уланлары булардыр: Юсуп ва Бениямин. ²⁰ Мисриде Гелиопол шагъарны дин къуллукъчусу Потипарны кызы Аснат Юсупгъа Манассия ва Ефрем деген уланлары таба. ²¹ Бенияминни уланлары булардыр: Бела, Бегъер, Ашбел, Гера, Нааман, Эгъи, Рош, Муппим, Гъуппим ва Ард. ²² Булар Якъубну Рагъилден тувгъан наслуларыдыр. Барысыны да санаву он дёрт адам болгъан.

²³ Данны Гъушим деген уланы болгъан. ²⁴ Непталимни уланлары булардыр: Ягъсел, Гуни, Есер ва Шиллем. ²⁵ Булар Якъубну Валладан тувгъан наслуларыдыр. Барысыны да санаву етти адам болгъан. Валла – Лабан кызы Рагъилге берген къуллукъчусу.

²⁶ Якъуб булан Мисриге гелгенлени санаву (ону тувра наслуларын, гелинлерин санамагъанда) алтмыш алты адам болгъан. ²⁷ Ондан алда Мисриде Юсупдан эки улан тува. Якъубну Мисриге гетген наслуларында етмиш адам болгъан.

Юсупну ва Якъубну ёлугъуву

²⁸ Юсуп озлени Гошенде къаршыласын деп, Якъуб алды булан Ягъуданы ону ягъына йибере. Олар Гошенге етишгенде, ²⁹ ат арбасын да егип,

Юсуп атасы Исрайылны алдына багъып онда тербене. Атасыны алдына да гелип, ону къучакълап, о бир хыйлы йылап ала.

³⁰ – Гъали энни сени сав гѳрген сонг, мен оылсем де къайырмайман, – дей Исрайыл.

³¹ Агъаларына, инисине ва атасыны ожагъына Юсуп булай дей:

– Мен барып пачагъа ягъыма Гъанандан агъаларым, иним, савлай атамны ожагъы гелген деп айтажакъман. ³² Мен олар къойчулар, къойлар багъа деп, оьзлер булан гъайван-малын, мал-матагъын да гелтирген деп де айтажакъман. ³³ Сиз буса, сизге пача не иш юрютегенигизни сорагъанда: ³⁴ «Биз, сени къулларынг, яш чагъыбыздан берли ата-бабаларыбыз йимик къойчуларбыз», – деп жавап беригиз. Шолай этсегиз, сизин Гошен топуракъда къоюп къояжакълар, неге тююл къойлар багъагъан бары да адамланы мисриликер мурдар эте деп гъисаплайлар.

47 ¹ Пачаны ягъына гелип, Юсуп огъар:

– Гъайваны-малы, мал-матагъы да булан Гъанандан мени атам, агъаларым, иним гелген. Гъали олар Гошен топуракъда токътап туралар, – дей.

² Агъаларыны бешисин Юсуп пачаны алдына гелтире. ³ Пача олагъа:

– Не иш юрютесиз? – деп сорай.

– Биз, сени къулларынг, ата-бабаларыбыз йимик къойчуларбыз. ⁴ Биз бу элге бир гесекге яшама гелгенбиз, неге тююл Гъанангъа уллу ачлыкъ къопгъан, онда къойлар отлатма ерлер ёкъ. Бизге, сени къулларынга, Гошен элде ерлешме ихтияр бер, – дейлер олар.

⁵ Пача Юсупгъа булай дей:

– Сени ягъынга атанг, агъаларынг, ининг гелген. ⁶ Бютюн Мисри сени алдында тура. Оланы бизин элибизни инг тизив ерлеринде ерлешдир. Булар Гошен топурагъында яшасын. Эгер сен оланы арасында къыйышывлу адамланы биле бусанг, оланы мени сиривлеримни сакълама сал.

⁷ Сонг Юсуп пачаны алдына атасы Якъубну гелтире. Якъуб пачаны шабагъатлай. ⁸ Пача огъар:

– Сагъа нече йыл бола? – деп сорай.

⁹ – Мени бу дюньядагъы яшавлукъ ёлума юз отуз йыл болуп тура. Шо кёп тюгюл, тек шо яшавлукъ ёлум кыйын йыллар эди. Мени ата-бабаларым яшагъан йыллар булан тенгледиргенде, бу йыллар бир зат да тюгюл, – деп жавап бере Якъуб. ¹⁰ Пачаны бирдагъы керен шабагъатлап, Якъуб гете.

¹¹ Обзюне пача айтгъан кюйде, Юсуп атасын, агъаларын ва инисин Мисрини инг тизив еринде, Рагъамасес вилаятында ерлешдире ва олагъа шондан топуракъ бере. ¹² Атасына, агъасына, инисине ва савлай обзюню ожагъына Юсуп оланы санавуна гёре ашлыкъ берип тура.

Мисридеги ачлыкъ

¹³ Бу ерлерде буса ашлыкъ къалмай – Мисриге ва Гъанангъа къопгъан ачлыкъ шонча да гючлю болгъан. ¹⁴ Ашлыкъны ерли халкъгъа сата туруп, Юсуп Мисри ва Гъанан топуракъларында бар бютюн гюмюшню пачаны хазнасына жыя. ¹⁵ Мисриде ва Гъананда бары да гюмюш битген сонг, мисриликер Юсупгъа гелип:

– Бизге ашлыкъ бер! Сени гёз алдынгда ачдан олюп къалайыкъмы? Бизин гюмюшюбюз битди, – дей.

¹⁶ – Гюмюшюгюз битди буса, гъайван-малыгъызны гелтиригиз, ашлыкъны гъайван-малгъа алышдырарман, – дей Юсуп. ¹⁷ Олар гъайван-малын гелтирелер. Юсуп да ашлыкъны атлагъа, къойлагъа, эчкилеге, сыйырагъа ва эшеклеге алышдырма башлай. Ашлыкъны шо йыл Юсуп олагъа гъайван-малгъа алышдырып берип тура.

¹⁸ Артындагъы йыл буса олар гелип булай дей:

– Сенден яшырып не этейик, бийибиз, бизин бары да гюмюшюбюз де, гъайван-малыбыз да сагъа гёчдю. Сагъа берме къаркъарабыздан да, топурагъыбыздан да къайры бир затыбыз да къалмады. ¹⁹ Гертилей де, топурагъыбыз да булан бирче сени гёз алдынгда олюп къалайыкъмы? Бизин де, бизин топурагъыбызны да ашлыкъгъа алышдырып ал. Топурагъыбыз да булан бирче биз пачаны къуллары болуп къалайыкъ. Тек биз ачыбыздан

олюп кьалмасын учун, сен бизге урлукъ бер, топурагыбыз да бошуна кьалмасын.

²⁰ Шолай Юсуп пачагъа Мисридеги бары да топуракъланы сатып ала. Бары да мисрилилер авлакъларын сатып бере, неге тююл ачлыкъ шолай гючлю болгъан чы. Пача бютюн топуракъгъа ес болуп токътай. ²¹ Мисрини бары халкъын Юсуп пачаны кьуллары эте. ²² Юсуп янгыз дин кьуллукъчуланы топуракъларын сатып алмай, неге тююл дин кьуллукъчулагъа пачадан пай тие болгъан, олар да шо пайындан амал эте болгъанлар. Шо саялы олар озлени топуракъларын сатмайлар.

²³ Юсуп мисрилилеге булай дей:

– Тынглагъыз! Мен сизин авлакъларыгъызны да, сизин озююгюзню де сатып алдым. Гъали урлукъ алып, авлакълагъа чачыгъыз. ²⁴ Энниден сонг тюшюмюгюзню беш пайындан бир пайын пачагъа бережексиз. Кьалгъан дёрт пайын буса урлукъгъа да, озююгюзге де – уююгюздегиле, яшларыгъызгъа – ашама кьояжакъсыз.

²⁵ – Сен бизин олюмден кьутгъардынг! Сен бизге рагъму этдинг, бийибиз. Энниден сонг биз пачаны кьулларыбыз, – деп жавап берелер мисрилилер.

²⁶ Юсуп токъташдыргъан кьайда Мисриде буссагъат да юрюлюп тура: пачагъа тюшюмню беш пайындан бир пайын берелер. Янгыз дин кьуллукъчуланы топуракъларына пача ес тююл.

Якъубну тилевю

²⁷ Исрайыллылар Мисриде, Гошен топуракъда ерлешелер. Шонда олар топуракълагъа ес болалар ва шонда оланы яшлары тувуп, артып тербейлер. ²⁸ Мисриде Якъуб он етти йыл яшай, савлай алгъанда буса юз кьырк етти йыл яшай.

²⁹ Оьлме заманы етишгенде, Юсупну чакъырып, о булай дей:

– Магъа рагъму эт, бутума да тийип, тилевюмню кютежекге ант эт: мени Мисриде гёмюп кьойма! ³⁰ Мен оьлгенде, мени Мисриден алып гетип, ата-бабаларымны кьабурунда гём.

– Сен айтгъан кюйде этермен, – деп жавап бере Юсуп.

³¹ – Ант эт, – дей Исрайыл. Юсуп ант эте. Тёшекде ятып турагъан Исрайыл башын ие.

*Якъуб Манассияны
ва Ефремни шабагъатлай*

48 ¹Шо агъвалатлардан сонг бираз заман оътюп, атасы авругъанны эшитип, уланлары Манассияны ва Ефремни де алып, Юсуп ону ягына геле. ²Якъубгъа:

– Уланынг Юсуп геле тура, – дейлер. Гючюн-къуватын да жыйып, Якъуб ятгъан еринде олтура ³ва Юсупгъа булай дей:

– Гъанан топурагъындагъы Луз шагъарда магъа бары да затны Еси болгъан Аллагъ гёрюндю. О мени шабагъатлай туруп: ⁴«Мен сагъа наслу бережекмен ва артдыражакъман, сенден таба хыйлы халкъланы амалгъа гелтирежекмен. Бу топуракъны сени наслуларынга даимликге есликге бережекмен», – деп айтды.

⁵Якъуб булай давам эте:

– Мен Мисриге гелгинче, сени Ефрем, Манассия деген уланларынг тувду. Гъали буса сени уланларынгни меники болажакъ. Олар Рубим, Симон булан бир тенг болажакъ. ⁶Олардан сонг тувгъан уланларынг буса сеникидир, амма олар оьзлени варислик пайларын агъаларыны пайларындан таба алажакълар. ⁷Мен Месопотамиядан къайтагъанда, Гъанан топуракъда, Эфратаны ювугъунда Рагъилим гечинди. Шонда, гъали Байтлагъам деп айтылагъан Эфратагъа барагъан ёлда, ону гёмме де гёмдюм.

⁸Юсупну уланларына къарап, Исрайыл:

– Булар кимлердир? – деп сорай.

⁹– Булар Аллагъ магъа Мисриде берген уланларым, – деп жавап бере Юсуп.

– Мени ювугъума гелтир, мен оланы шабагъатлайым, – дей Якъуб.

¹⁰Къартлыгъындан Исрайылны гёзлери бек осал гёре болгъан. Юсуп яшларын ону къырыйна гелтире. Исрайыл яшланы къучакълап, оьбе.

¹¹О Юсупгъа булай дей:

– Мен сени гёермен деп умут да этмей эдим, амма Аллагьны яхшылыгындан сени яшларынгни да гёрдюм.

¹² Исрайылны тобукьларында олтургъан яшланы да алып, Юсуп атасыны алдында тобукьдан туруп, баш ура. ¹³ Уланларын Исрайылны алдына гелтиргенде, Ефрем Юсупну онг ягында (Исрайылыны буса сол ягында), Манассия буса сол ягында (Исрайылны онг ягында) болгъан. ¹⁴ Тек Исрайыл онг къолун гиччиси Ефремни башына сала, сол къолун буса уллусу Манассияны башына сала. Шоллукьда Исрайылыны къоллары чатыраш салынып къала.

¹⁵ Исрайыл Юсупгъа булай дей:

– Оьзюню алдында аталарым Ибрагьым, Исгьакъ яшагъан Аллагьым бу яшланы шабагъатласын.

Гьар заман да, бугюнге ерли де мени Кьойчумдай болгъан Аллагьым,

¹⁶ бютюн яманлыкьлардан мени Кьутгьаргъан Малайик бу яшланы шабагъатласын.

Мени атым да, аталарыбыз Ибрагьымни, Исгьакъны атлары да шо улангьяшлардан таба яшап къалсын.

Олагъа кёп наслулар болсун.

¹⁷ Атасы онг къолун Ефремге салгъанны гёрюп, Юсуп бу затгъа рази болмай, Манассияны башына салмакъ учун, атасыны къолун ала.

¹⁸ – О тюгюл, атам. Муна биринчи уланым, онг къолунгну ону башына сал, – дей Юсуп.

¹⁹ – Билемен, уланым. Манассиядан да уллу халкъ амалгъа гележек. Амма гиччиси Ефрем оьр чыгъажакъ, ону наслуларындан кёп халкълар амалгъа гележек, – дей Исрайыл.

²⁰ Шо гюн Исрайыл оланы булай шабагъатлай:

– Исрайыллылар бир-бирин сизин атларыгъыз булан шабагъатлай туруп: «Аллагъ сени Ефремдей, Манассиядай этсин дагъы», – деп айтажакьлар.

Шолай Исрайыл Ефремни даражасын Манассиядан артыкъ эте.

²¹ Сонг Исрайыл Юсупгъа:

– Мен узакъ къалмай оележекмен. Тек Аллагъ сизин булан болуп туражакъ, сизин аталарыгъызны топуракъларына къайтаражакъ. ²² Сагъа мен агъаларынгдан, инингден артыкъ затны беремен: Шегъем тавну беремен. Мен ону аморлулардан къылычымны, огъумну гючю булан алгъанман, – дей.

Якъуб уланларын шабагъатлай

49

¹ Якъуб уланларын да чакъырып, булай дей:

– Жыйылыгъыз, сизге гележекде не болажагъын айтып берейим.

² Жыйылып тынглагъыз, мени уланларым. Тынглагъыз атагъыз Исрайылгъа!

³ Рубим, мени биринчи уланым, мени къуватым, эргишилик къуватымны башлапгъы емиши, намусда, къудратда барындан да оърдеги!

⁴ Амма сен ташгъын сувлардай къавгъалап айландынг, сен дагъы биринчи болмажакъсан. Атангны орунлугъуна гирип, мени ятивумну биябур этдинг!

⁵ Симон, Левий – агъа-инилер, оланы къылычлары вагъшиликни савутудур!

⁶ Мен олар булан тилбир болмасман, оланы жыйыны булан да гъеч аралыгъым болмас. Къзапланып, олар адамланы олтюрдюлер, йыбанч учун да оьгюзлени параладылар.

⁷ Налат болсун оланы шо вагъши оьчлюгюне де, шо къагърулу къзапланывуна да! Оланы Якъубну уланларыны арасында яйып къоярман, Исрайылны уланларыны арасында да чачып къоярман!

⁸ Ягъуда, агъа-инилеринг сени макътар! Сени къолунг душманланы елкелерине салынып тура. Агъа-инилеринг сени алдында тобукъдан туруп, баш урар.

- ⁹ Сен яш арсланкъаплан йимиксен, Ягьуда, гьавдагы тышюмюнгден къайтып гелесен, уланым. О эркек арсланкъапландай, тиши арсланкъапландай тизден туруп токътагъан: ким тургъузуп болур ну?
- ¹⁰ Ягьуданы къолундан пачаны таягы тышмес, гьакимликни таягы ондадыр. Заман гелер, огъар абур этилер, кеп халкълар огъар бойсынар.
- ¹¹ Эшегин о юзом борлагъа, къодугъун да инг тизив борлагъа байлар. Опуракъларын о чагъырда, гийимин де юзюмню къанында чаяр.
- ¹² Ону гёзлери чагъырдан да къара, тишлери сютден де акъ.
- ¹³ Завулун гемелер гелип токътайгъан денгиз ягъада яшар. Ону топурагъыны дазусу Сайданны ягъында.
- ¹⁴ Иссагъар юклени арасында ятып токътагъан къатты эшекдир.
- ¹⁵ О ял алагъан ери яхшы экенни, бу топуракъ гёзел экенни гёргенде, аркъасын юкню тюрбюне салып, къулдай загъмат тёмке гиришежек.
- ¹⁶ Исрайылны бир къавумуна йимик Дан оьсюню халкъына гьакимлик этежек.
- ¹⁷ Дан ёлдагы йылан, ёлдагы агъулу йылан болажакъ. О атны аягындан тигежек, атлы да ерге йыгъылып тышежек.
- ¹⁸ Сенден къутгъарылыв къаравулламан, Раббим!
- ¹⁹ Гадгъа талавурчулар чапгын этежек, амма Гад оланы къувуп чангын чыгъаражакъ.
- ²⁰ Асирни топурагъы яхшы рызкъыны, пачагъа лайыкълы рызкъыны гелтирежек.
- ²¹ Непталим тизив балалар къозлайгъан эркинликдеги маралдыр.
- ²² Юсуп берекетли юзом борладыр, булакъны къырыйындагы берекетли юзом борладыр. Ону бутакълары тамгъа ябушуп оьсюп къалгъан.

- ²³ Окъчулар огъар чапгын этдилер. Олар огъар атышдылар, артындан тербендилер.
- ²⁴ Тек ону жаясы гьаман да къатты болуп турду, неге тююл де ону къолларындагъы гюч Якъубну Къудратлы Аллагъындан, Къойчудан, Исрайылны Ярындан амалгъа геле!
- ²⁵ Сени ата-бабаларынгны Аллагъы сагъа кѳмек этежек. Бары да затны Еси болгъан Аллагъ сени бийик кѳклени шабагъаты, терен айланманы шабагъаты, эмчеклени ва ана къарынны шабагъаты булан шабагъатлажакъ.
- ²⁶ Сизин атагъызны шабагъатлары бырынгъы тавланы шабагъатларындан, эсги тѳбелени чомартлыгъындан артыкъдыр. Шо шабагъатлар Юсупну башыны устьюнде, агъа-инилени оъз арасында танглангъаныны башыны тѳбесинде болсун дагъы.
- ²⁷ Бениямин йыртгъыч бѳрюдюр. Эртенлер гъавдан тюшгенин ашар, ахшамлар къалгъанын пайлар.
- ²⁸ Муна Исрайылны он эки де къавуму ва атасы оланы гъарисине этген шабагъаты. Гъар къавумгъа о оъз шабагъатын эте.

Якъубну оълюмю

- ²⁹ Якъуб уланларына булай дей:
- Узакъ къалмай мен атамны янына, ахыратгъа гѳчежекмен. Ата-бабаларымны янында, хетли Эпронну авлагъындагъы анакъда гѳмерсиз мени.
- ³⁰ Шо анакъ Гъанан топурагъында, Мамрени ювугъундагъы Магъпелни авлагъында ерлешген. Авлакъны гѳмеген ер этмек учун Ибрагъим хетли Эпрондан сатып алгъан. ³¹ Шонда Ибрагъим булан ону къатыны Сара, Исгъакъ булан ону къатыны Ребека гѳмюлгенлер. Шонда мен Лияны да гѳмгенмен. ³² Авлакъ да, ондагъы анакъ да хетлилерден сатылып алынгъан.
- ³³ Якъуб уланларына шулай насигъат да этип, тѳшегинде ятып гечине ва ата-бабаларыны янына гѳче.

50 ¹Юсуп атасыны сюегине кьапланып йылай, ону бетинден обьюп тербей. ²Обьюню эмчи кьуллаарына о Исрайылны сюегин, дарманлап, чиримейген этмеге буйрукъ эте. ³Эмчилер тийишли кюйде кьыркъ гюнню ичинде, сюекни дарманлап, ону чиримейген эте. Мисриликер обьюге етмиш гюн яс этелер.

⁴Яс битген сонг, Юсуп пачаны вазирлерине булай деп тилей:

– Ярай буса, пачагъа айтыгъыз: ⁵оьлгенде обьюн мен Гъанан элде алданокъ гъазирлеген кьабурда гёмежекге атам магъа ант этдирди. Магъа барып атамны гёмюп гелмеге ихтияр берсин деп тилеймен, сонг буса кьайтып гележекмен.

⁶Пача да огъар:

– Барып, атангны гёмюп гел. Берген антынгны кют, – деп, изну бере.

⁷Юсуп атасын гёмме барма чыгъа. Ону булан пачаны бары да вазирлери, баш кьуллукъчулары, Мисрини бары да тамазалары, ⁸Юсупну бары да уьондегилер, бары да агъалары, иниси ва атасыны уьондегилер ёлгъа тюше. Гошен топуракъда янгыз яшлар ва гъайван-мал къала. ⁹Ону арты булан ат арбалар ва атлы асгерлер юрой. Олар кёп болгъан.

¹⁰Ёрданны ари ягъындагъы Атаданы иннырына етгенде, олар уллу ва гючлю яс этелер. Юсупну атасына олар етти гюн яс этелер. ¹¹Атаданы иннырында этилеген ясны шо ерде яшайгъан гъананлылар гёрюп:

– Не гючлю йылай мисриликер! – дейлер. Шо саялы Ёрданны ари ягъындагъы шо ерге Авел-Мисрайим* деп айтыла.

¹²Шолайлыкъда, уланлары атасыны буйругъун кютелер. ¹³Ону сюегин Гъанангъа гелтирип, бир заман хетли Эпрондан гёмеген ер этмек учун Ибрагъим сатып алгъан Мамрени ювугъундагъы Магъпелни авлагъында гёмелер. ¹⁴Гёмюп битген сонг, Юсуп, ону агъалары, иниси ва булар булан гелгенлени барысы да Мисриге кьайталар.

* 50:11 *Авел-Мисрайим* – бу ат ягъуди тилдеги «мисриликени ясы» демекдир.

Юсуп агбаларына ва инисине рагъму эте

¹⁵ Атасы оылген сонг, Юсупну агбаларына ва инисине ой тюше ва олар: – Балики, Юсупну бизге гъали де ачуву бардыр? Балики, оъзюне этген затларыбыз саялы о бизден оыч алмагъа сюер? – дейлер.

¹⁶⁻¹⁷ Олар Юсупгъа булай айтып йиберелер:

– Оылгюнче атабыз сагъа: «Тилеймен, агбаларынгны, инингни гюнагъын, оланы айыбын, сагъа этген яманлыгъын гечип къой», – деп айтарсыз деп насигъат этген эди. Гечип къой чу бизден, сени атангны Аллагъыны къуллаарыбыз чы! Бу сёзлеге тынглай туруп, Юсуп йылай.

¹⁸ Агбалары ва иниси, гелип ону алдында ерге къапланып ятып:

– Муна, биз сени къуллаарынгбыз! – дейлер.

¹⁹ Юсуп булай дей:

– Къоркъмагъыз! Мен Аллагъманмы дагъы? ²⁰ Сиз магъа яманлыкъ этме суйген эдигиз, Аллагъны къадарына гёре буса шо магъа яхшылыкъ болуп айланып къалды. Нечесе адам къутгъарылды шо саялы! ²¹ Къоркъмагъыз! Мен сизин, сизин яшларыгъызны гъайын этежекмен. Юсуп шолай оланы рагъатландырып, гёнгюн алып тура.

Юсупну оълюмю

²² Шолай Юсуп савлай атасыны тухуму да булан Мисриде ерлеше. О юз он йыл яшай. ²³ Юсуп Ефремни яшларыны яшларын да гёре. О Манассияны уланы Магъирни янгы тувгъан яшларын да къучагъына ала.

²⁴ Юсуп агбаларына, инисине булай дей: «Узакъ къалмай мен оълежекмен. Амма Аллагъ гертилей де сизге кёмек этежек. Сизин Ибрагъимге, Исгъакъгъа, Якъубгъа бережекмен деп ант этген топурагъына алып гетежек». ²⁵ Сонг Юсуп Исрайылны уланларын, Аллагъ оъзлени шо топуракъгъа алып гетгенде, олар оъзюню сюегин Мисриден алып гетежекге ант этдире. ²⁶ Юсуп юз он йыллыкъ чагъында гечине. Ону сюегин дарманлап, чиримейген этип, Мисриде бир къабургъа салалар.